

36

20278

36

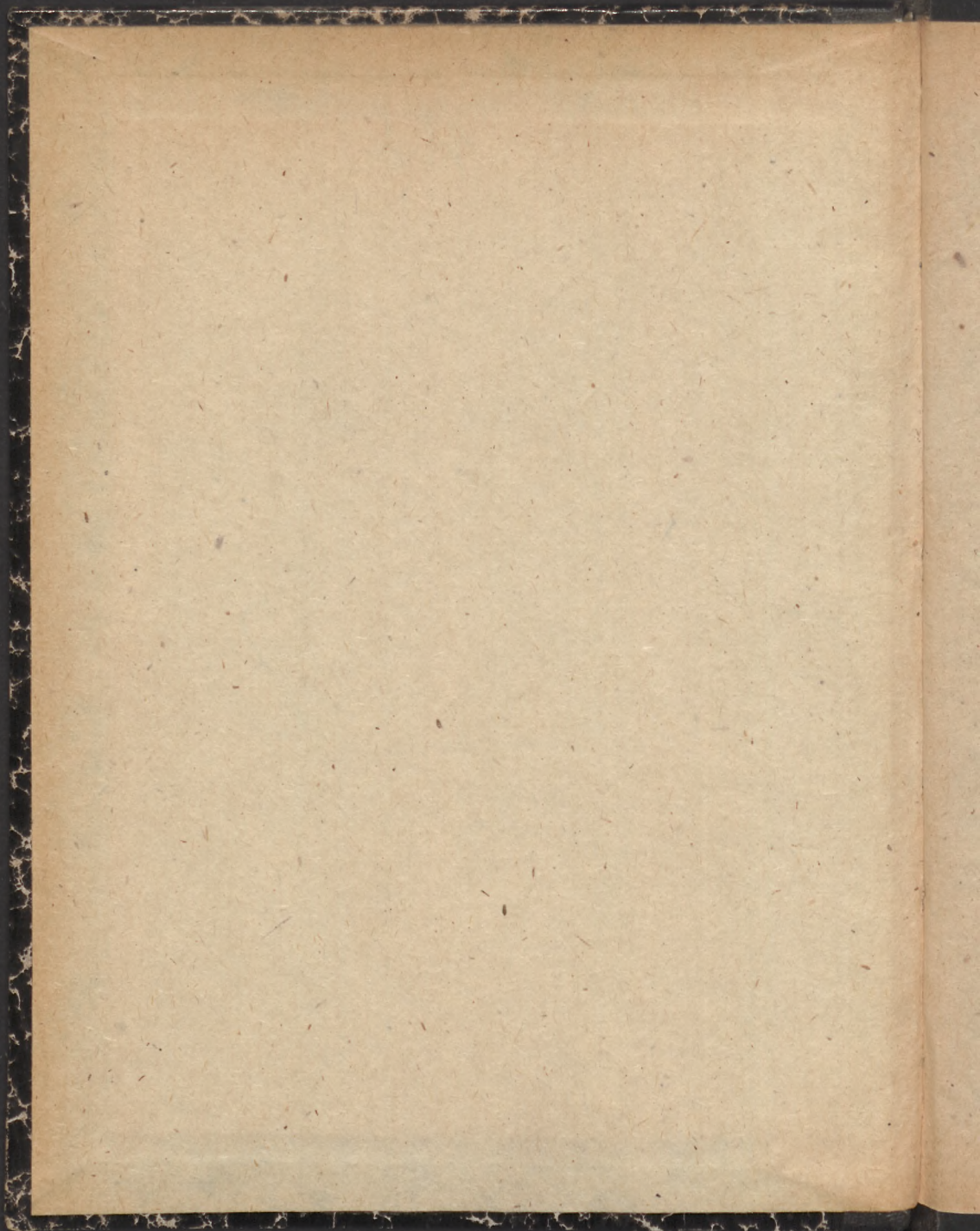
SZTÁLIN

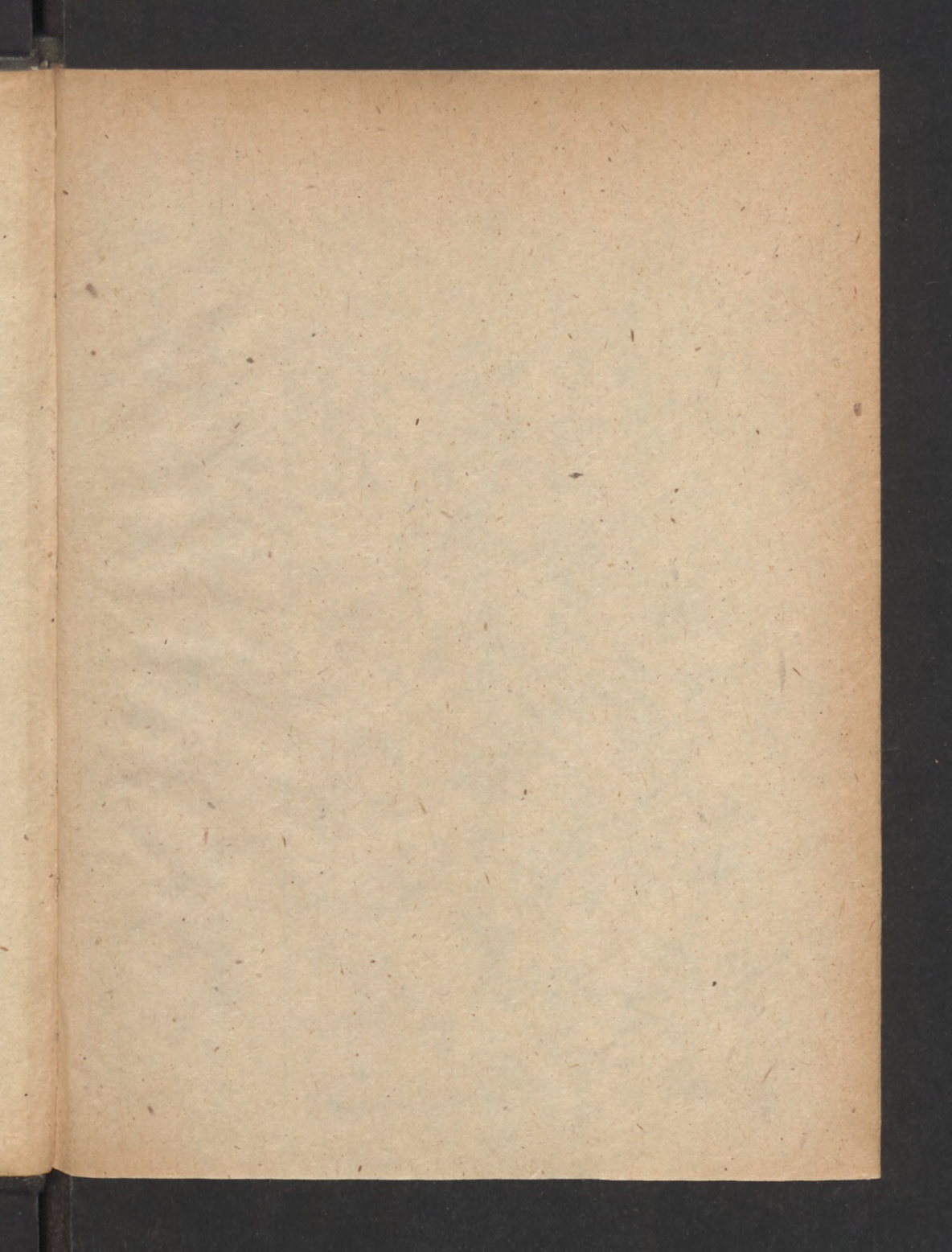
LENINRŐL

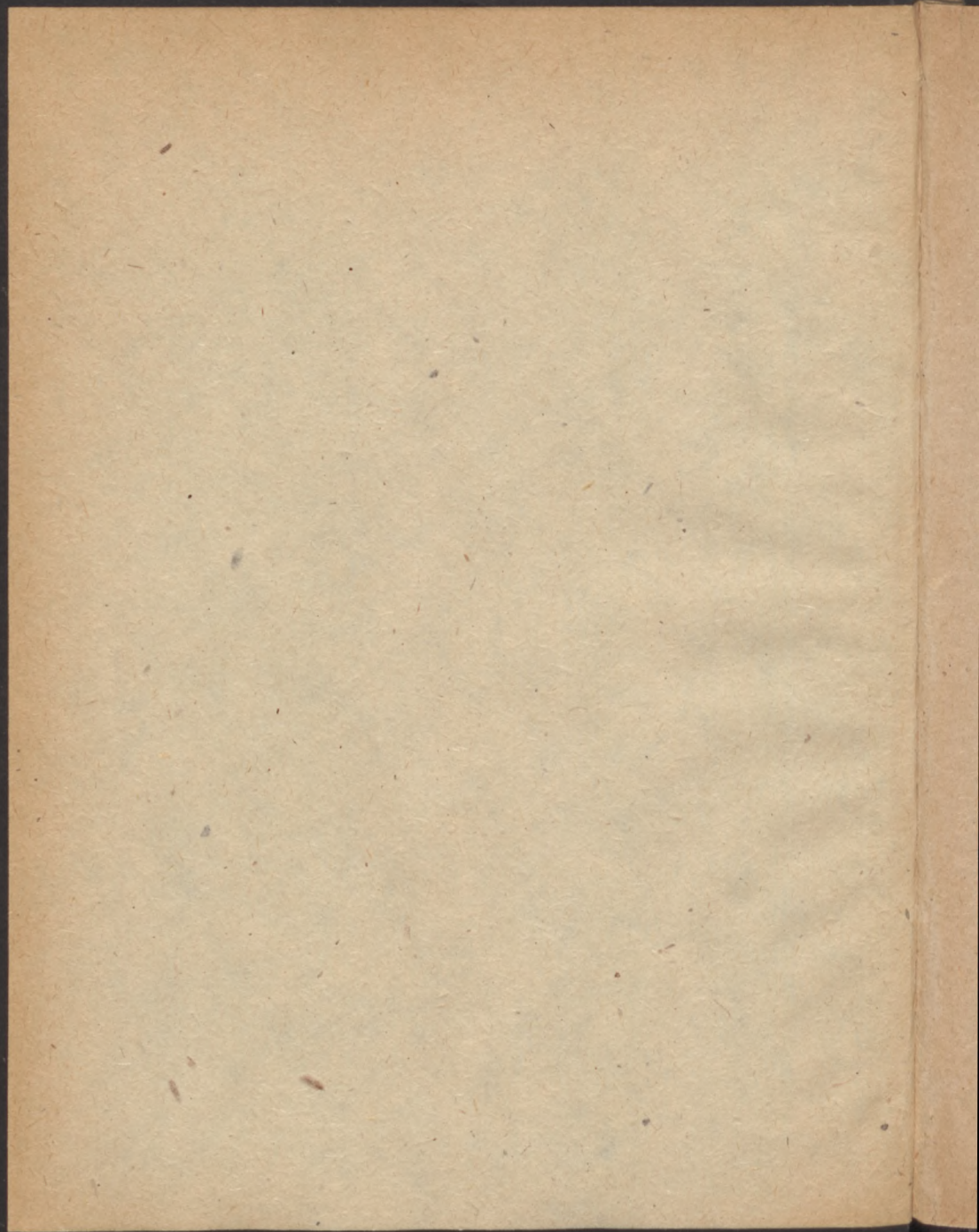


SZIKRA KIADÁS

A MARXIZMUS-LENINIZMUS KIS KÖNYVTÁRA

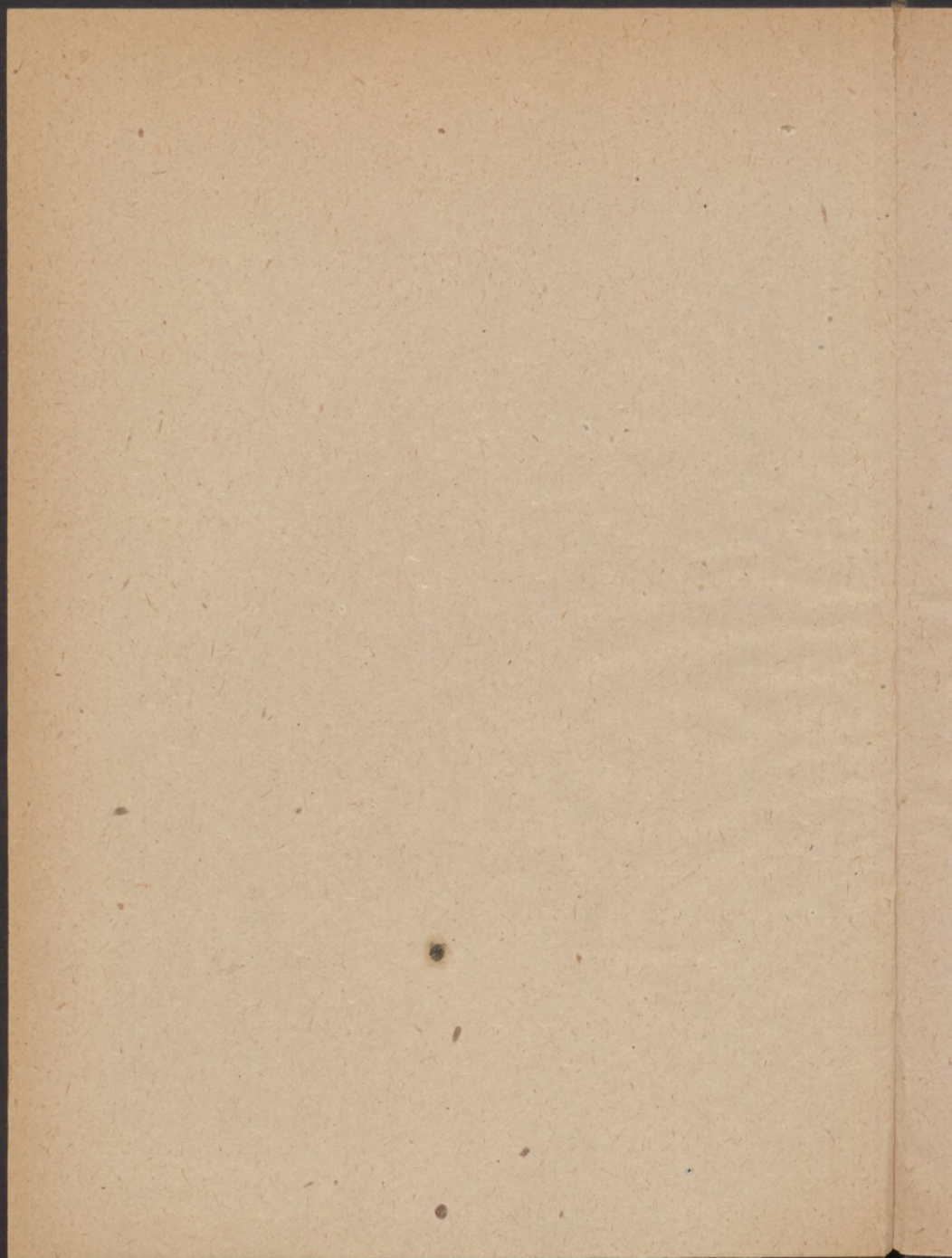








12125



A MARXIZMUS—LENINIZMUS KIS KÖNYVTÁRA

36. SZÁM

SZTÁLIN
LENINRŐL

1—25.000

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1948

Az orosz eredeti címe:

И. СТАЛИН: О ЛЕНИНЕ

ОГИЗ 1945

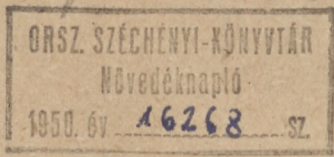
A magyar fordítás szövegét a Moszkvában
1946-ban megjelent magyar kiadásból
(Idegennyelvű Irodalmi Kiadó)
vettük át — helyenként javításokkal



20. 278/36

~~K 4. péld.~~

Kiv. laptári előzetesen



Felelős kiadó: Dr. Czóbel Ernő

Forrás Rt. nyomása, Budapest. Felelős vezető: Kralovetz Nándor

Жоуните, моунте, ичуните
Уибур, нацего уибур, ичунего лонд
бундес и подбундес бр-
но, вундески и вундески, - по
Уибур.

Строите новую пилу, новую
бон, новую пилу - по Уибур.

Никогда не отбавляйтесь от
малого в работе, но и малое стро-
ит великое, - в том духе и в
важных заветах Уибур.

Н. Гамин



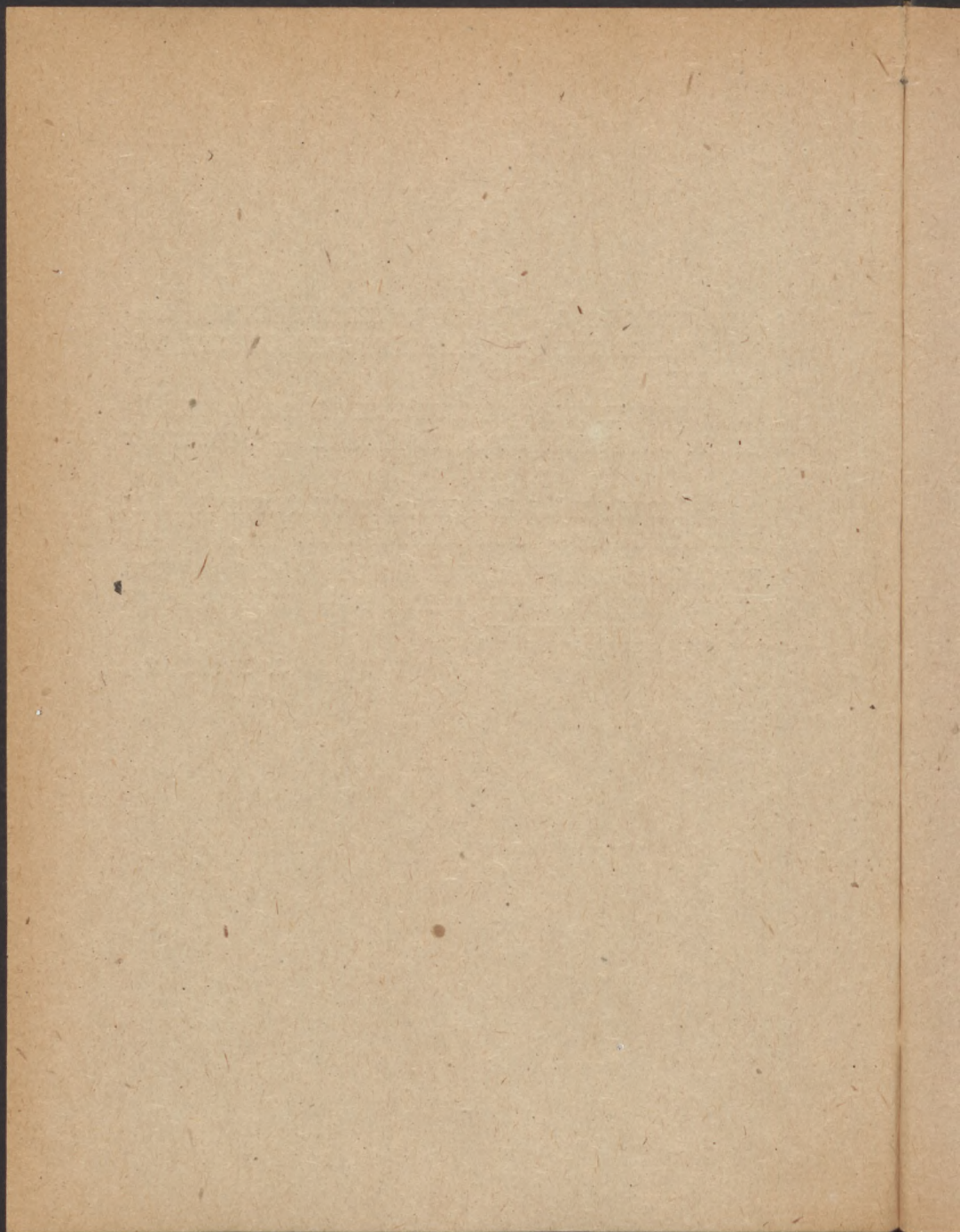
EMLÉKEZZETEK ILJICSRE, SZERESSÉTEK, TANULMÁNYOZZÁTOK ŐT, TANÍTÓMESTERÜNKET, VÉZÉRÜNKET!

HARCOLJATOK ÉS GYŐZZÉTEK LE AZ ELLENSÉGEKET, A BELSŐKET ÉS A KÜLSŐKET — ÚGY MINT ILJICS.

ÉPÍTSÉTEK AZ ÚJ ÉLETET, AZ ÚJ ÉLETFORMÁT, AZ ÚJ KULTÚRÁT — ÚGY MINT ILJICS.

SOHASE HÚZÓDOZZATOK A MUNKA APRAJÁTÓL, MERT A KICSIBŐL ÉPÜL A NAGY — EZ ILJICSNEK EGYIK FONTOS INTELME.

J. SZTÁLIN



LENIN MINT AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT SZERVEZŐJE ÉS VEZÉRE

Lenin 50. születésnapja alkalmából írott cikk

A marxistáknak két csoportja van. Mindkét csoport a marxizmus lobogója alatt működik, „igazi” marxistának tekinti magát. És mégis, korántsem azonosak. Sőt, mi több: egész szakadék tátong köztük, mert munkamódszereik homlok-egyenest ellentétesek.

Az első csoport rendesen arra szorítkozik, hogy a marxizmust külsőleg elismeri, ünnepélyesen hirdeti. Mivel nem tud vagy nem akar behatolni a marxizmus lényegébe, mivel nem tudja vagy nem akarja a marxizmust az életbe átvinni — a marxizmus élő és forradalmi tételeit halott, semmitmondó formulákká változtatja. Tevékenységét nem a tapasztalatra, nem a gyakorlati munka számbavételére alapozza, hanem Marxból vett idézetekre. Az útmutatásokat és irányelveket nem az élő valóság elemzéséből meríti, hanem analógiákból és történelmi párhuzamokból. A szó és tett közötti meghasonlás — ez a legfőbb kórsága ennek a csoportnak. Innen csalódásuk és örök elégedetlenkedésük a sorssal, amely lépten-nyomon rászedi és „faképnél hagyja” őket. E csoport neve — mensevizmus (Oroszországban), opportunizmus (Európában). Tyszko elvtárs (Jogichesz) a londoni pártkongresszuson¹ elég találóan jellemezte ezt a csoportot, amikor azt mondta róla, hogy nem áll, hanem fekszik a marxizmus álláspontján.

A második csoport, ellenkezőleg, a kérdés súlypontját nem a marxizmus formális elismerésében látja, hanem a marxizmus megvalósításában, abban, hogy a marxizmust az életbe átültesse. Kijelölni a körülményeknek megfelelően a marxizmus megvalósításának útjait és eszközeit s a körülmények változásával megváltoztatni ezeket az utakat és eszközöket — ez az, amire ez a csoport legfőbb figyelmét fordítja. Az irányelveket és útmutatásokat ez a csoport nem történelmi analógiákból és párhuzamokból meríti, hanem a környező viszonyok tanulmányozásából. Tevékenységében nem idézetekre és velős mondásokra, hanem gyakorlati tapasza-

latra támaszkodik és minden egyes lépését a tapasztalaton ellenőrzi, saját hibáiból tanulja és tanítja, hogyan kell az új életet építeni. Éppen ezzel magyarázható, hogy e csoport működésében a szó és a tett közt nincs meg hasonlóság és Marx tanítása teljesen megőrzi eleven forradalmi erejét. E csoportra teljesen ráillenek Marx szavai, amelyek szerint a marxisták nem elégednek meg azzal, hogy a világot megmagyarázzák, hanem tovább kell menniök, hogy azt megváltoztassák. E csoport neve — bolsevizmus, kommunizmus.

E csoport szervezője és vezetője — Lenin.

1: Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt szervezője

A proletárpárt megalakulása Oroszországban különleges viszonyok közt ment végbe, melyek eltértek a munkáspártok szervezkedése időpontjában Nyugaton fennállott viszonyoktól. Míg Nyugaton, Franciaországban, Németországban a munkáspárt a szakszervezetekből fejlődött ki, mégpedig a szakszervezetek és a pártok legális fennállása idején, a polgári forradalom után bekövetkezett viszonyok közt, amikor volt polgári parlament, amikor a hatalomra jutott burzsoázia szemtől-szembe állott a proletariátussal — Oroszországban éppen ellenkezőleg, a proletárpárt megalakulása a legkegyetlenebb önkényuralom alatt ment végbe, amikor a polgári demokratikus forradalmat várták, amikor egyfelől a párt-szervezeteket polgári „legális marxista” elemek özönlötték el, akik a munkásosztályt a burzsoá forradalom érdekében óhajtották kihasználni. Másfelől a cári rendőrség egyre-másra ragadta ki a párt soraiból a legjobb pártmunkásokat, éppen akkor, amikor az ösztönösen növekvő forradalmi mozgalom megkövetelte, hogy a forradalmároknak legyen egy szilárd, tömör és kellőképpen konspiratív harcos magja, amely a mozgalmat az abszolútizmus megdöntésére tudja irányítani.

Az volt a feladat, hogy az ocsút a tiszta búzától elválasszuk, magunkat az idegen elemektől elhatároljuk, megszervezzük a tapasztalt forradalmárok kádereit az egyes helyeken, világos programot és határozott taktikát adjunk nekik s végül, hogy e kádereket a hivatásos forradalmárok egységes harci szervezetébe fogjuk össze, mely kellőképpen konspiratív ahhoz, hogy a rendőrség rohamaival szemben megállja helyét s egyszersmind eléggé összeforrott a tömegekkel ahhoz, hogy ezeket a tömegeket kellő pillanatban harcba vigye.

A mensevikek, azok, akik „fekszének” a marxizmus

álláspontján, egyszerűen oldották meg a kérdést: mivel Nyugaton a munkáspárt a munkásosztály gazdasági helyzetének megjavításaért harcoló, pártonkívüli szakszervezetekből jött létre, Oroszországban is lehetőleg ugyanezt kell csinálni, azaz egyelőre szorítkozzunk „a munkásoknak a munkáltatók és kormány elleni gazdasági harcára” az egyes helyeken, anélkül, hogy országos harci szervezetet teremtenének... s majd azután, ha addig nem alakulnak ki a szakszervezetek, pártonkívüli munkáskongresszust kell összehívni és azt kell pártnak nyilvánítani.

Az, hogy a mensevikeknek ez a „marxista” „terve”, noha az orosz viszonyok között utópisztikus volt, mégis széleskörű agitációs munkát követel, amely arra irányul, hogy a párt-szerűség eszméjét lealacsonyítsa, a pártkádereket megsemmisítse, a proletariátust saját párt nélkül hagyja és a munkásosztályt martalékkul dobja oda a liberálisoknak — ezt akkori-ban aligha sejtették a mensevikek, sőt alkalmasint sokan a bolsevikok közül sem.

Lenin óriási érdeme az orosz proletariátus és annak pártja előtt az, hogy a mensevik szervezeti „terv” egész veszélyességét már abban a pillanatban felfedte, amikor a „terv” alig fogant meg, mikor maguk a „terv” szerzői is bajosan képzelték el világosan annak körvonalait, és miután felfedte, ádáz rohamot indított a mensevikek szervezeti züllöttsége ellen, és a gyakorlati pártmunkások egész figyelmét erre a kérdésre összpontosította. Mert a párt létéről, a párt életéről és haláláról volt szó.

Országos politikai lapot alapítani a párterőket összefogó központként, szilárd helyi pártkádereket szervezni a párt „reguláris csapataiként”, ezeket a kádereket a lap útján egységbe fogni és tömöríteni őket egy országos harcos pártba, melynek élesen kijelölt határai vannak, világos programja, szilárd taktikája, egységes akarata — ilyen tervet fejtett ki Lenin a „Mi a teendő?”, „Egy lépés előre, két lépés hátra” c. híres könyveiben. E terv érdeme az volt, hogy teljesen megfelelt az orosz valóságnak és mesterien általánosította a legjobb gyakorlati pártmunkások szervezeti tapasztalatait. A harcban, mely ezért a tervért folyt, az orosz gyakorlati pártemberek többsége eltökélten Leninnel tartott, nem riadva vissza a pártszakadástól sem. E terv győzelme vetette meg az alapját annak a tömör és edzett kommunista pártnak, amelyhez hasonlót nem ismer a világ.

Elvtársaink (nemcsak a mensevikek!) nem ritkán vádol-

ták Lenint azzal, hogy túlságosan hajlik a vitára és a szakításra, hogy engesztelhetetlenül harcol a békülékenyek ellen stb. Kétségtelen, hogy ez is, meg az is előfordult a maga idején. De nem nehéz megérteni, hogy pártunk nem tudott volna megszabadulni a belső gyengeségtől és szétmállottságtól, nem tudta volna elérni jelenlegi erejét és szilárdságát, ha nem kergette volna ki soraiból a nemproletár, opportunistá elemeket. A burzsoázia uralmának korszakában a proletárpárt csak abban a mértékben tud növekedni és erősödni, amilyen mértékben harcol az opportunistá, forradalomellenes és pártellenes elemekkel saját soraiban és a munkásosztályon belül. Lassallenak igaza volt, amikor azt mondta: „a párt erősödik azzal, hogy megtisztítja magát“. A vádaskodók rendszerint a német pártra hivatkoztak, ahol akkoriban virágzott az „egység“. De, először is, nem minden egység erő jele, másodsor, elég most egy pillantást vetni a három párttá tépett német pártra, hogy megértsük, mennyire hamis és csalóka volt Scheidemann és Noske² „egysége“ Liebknechttel és Luxemburggal³. És ki tudja, nem lett volna-e jobb a német proletariátusra, ha a német párt forradalmi elemei idejében elváltak volna a párt forradalomellenes elemeitől... Nem, Leninnek ezerszer igaza volt, amikor a pártellenes és forradalomellenes elemekkel szemben folytatott engesztelhetetlen harc útján vezette a pártot. Mert csak ennek a szervezeti politikának eredményeképpen tudta pártunk megteremteni azt a belső egységet és bámulatostömörséget, amelynek birtokában Kerenszkij idején sértetlenül került ki a júliusi válságból⁴, saját vállán elbírta az Októberi Felkelést, megrázkódtatás nélkül élte át a breszti időszak⁵ válságát, megszervezte a győzelmet az antant felett és végül elérte azt a példátlan hajlékonyságot, amellyel bármely pillanatban át tudja csoportosítani sorait, és tagjainak százezreit bármely nagy munkára tudja összpontosítani anélkül, hogy zavart vinne a maga soraiba.

2. Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt vezére

Az Oroszországi Kommunista Párt szervezeti érdemei azonban a kérdésnek csak egyik oldala. A párt nem növekedhetett és nem erősödhetett volna oly gyorsan, ha a munkájának politikai tartalma, programja és taktikája nem felelt volna meg az orosz valóságnak, ha jelszavai nem hozták volna tűzbe a munkástömegeket és nem hajtották volna előre a for-

radalmi mozgalmat. Térjünk most át a kérdésnek erre az oldalára.

Az orosz polgári demokrata forradalom (1905) oly viszonyok között ment végbe, amelyek mások voltak, mint a Nyugaton fennállott viszonyok a forradalmi átalakulások idején, például Franciaországban és Németországban. Míg a forradalom Nyugaton a manufaktúra (kézműipari) időszak és a fejletlen osztályharc viszonyai között játszódott le, amikor a proletariátus gyenge és csekélyszámú volt, nem rendelkezett saját párttal, mely követeléseit megfogalmazhatta volna, a burzsoázia pedig elég forradalmi volt ahhoz, hogy a munkásokban és parasztokban bizalmat ébresszen maga iránt és harcba vezesse őket az arisztokrácia ellen — Oroszországban, ellenkezőleg, a forradalom (1905) a gépkorszak és a fejlett osztályharc körülményei között kezdődött meg, amikor az aránylag nagyszámú és a kapitalizmus által tömörített orosz proletariátus már sok csatát megvívott a burzsoáziával; megvolt a maga pártja, tömörebb, mint a burzsoáziáé, voltak saját osztálykövetelései, az orosz burzsoázia viszont, mely különben is kormánymegrendelésekből élt, a proletariátus forradalmisága miatt eléggé meg volt rémülve ahhoz, hogy a kormány és a földesurak szövetségét keresse a munkások és a parasztok ellen. Az a tény, hogy az orosz forradalom a Mandzsúria mezőin szenvedett hadi kudarc következtében tört ki, csak szíttette az eseményeket, de mitsem változtatott a dolog lényegén.

A körülmények azt követelték, hogy a proletariátus a forradalom élére álljon, maga köré tömörítse a forradalmi parasztságot és döntő harcot indítson egyidejűleg a cárizmus ellen is, a burzsoázia ellen is, az ország teljes demokratizálásáért és saját osztályérdekeinek biztosításáért.

De a mensevikek, azok, akik „fekszenek“ a marxizmus álláspontján, a kérdést a maguk módján oldották meg: mint-hogy az orosz forradalom polgári forradalom, a polgári forradalmakban pedig a burzsoázia képviselői vezetnek (lásd a francia és német forradalom „történetét“), a proletariátus nem lehet az orosz forradalom vezére, a vezetést át kell engedni az orosz burzsoáziának (ugyanannak, amelyik elárulja a forradalmat), a parasztságot ugyancsak a burzsoázia gondjaira kell bízni, a proletariátusnak pedig a szélsőbaloldali ellenzék helyzetében kell maradnia.

És a dibdáb liberálisoknak ezeket az ízetlen közhelyeit tüntették fel a mensevikek a „valódi” marxizmus legújabb vívmányának.

Lenin óriási szolgálatot tett az orosz forradalomnak azzal, hogy a mensevikek történelmi párhuzamainak ürességét és a munkások ügyét a burzsoáziának teljesen kiszolgáltató mensevik „forradalmi séma” egész veszélyességét gyökeréig felfedte. A proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája — a burzsoázia diktatúrája helyett; a bulgári Duma⁶ bojkottja és a fegyveres felkelés — a Dumában való részvétel és a Dumában végzendő szerves munka helyett; a „baloldali blokk” eszméje az után, hogy a Duma mégis létrejött és a Duma szószerének kihasználása a Dumán kívüli harc érdekében — egy kadet-minisztérium és a Duma reakciós „kímélése” helyett; harc a kadetpárttal⁷ mint ellenforradalmi erővel — a vele való blokk helyett: — ez az a taktikai terv, melyet Lenin a „Két taktika”⁸ és a „Kadetek győzelme” c. híres brosráiban kifejtett.

E terv érdeme az volt, hogy amikor egyenesen és határozottan megformálta a proletariátus osztályköveteléseit az oroszországi polgári-demokratikus forradalom korszakában, megkönnyítette az átmenetet a szocialista forradalomra, csírájában magában hordta a proletariátus diktatúrájának eszméjét. E taktikai terv megvalósításáért vívott harcban az orosz gyakorlati pártmunkások többsége határozottan és ingadozás nélkül Leninnel tartott. E terv győzelme rakta le az alapját annak a forradalmi taktikának, melynek segítségével pártunk most alapjaiban rázkódtatja meg a világ-imperializmust.

Az események további fejlődése, a négyéves imperialista háború és az egész nemzetgazdaság megrendülése, a Februári Forradalom és a híres kettős hatalom, az Ideiglenes Kormány, mint a burzsoá ellenforradalom tűzfészke és a Pétervári Szovjet, mint a megszületőfélben levő proletárdiktatúra formája, az Októberi Forradalom és az Alkotmányozó Gyűlés⁹ szétkergetése, a burzsoá parlamentarizmus megszüntetése és a Szovjetek Köztársaságának kikiáltása, az imperialista háború átváltoztatása polgárháborúvá és a világimperializmusnak a száz-„marxistákkal” együtt véghezvitt akciója a proletárforradalom ellen, s végül a mensevikek siralmas helyzete, akik az Alkotmányozó Gyűlésbe kapaszkodták, s akiket a forradalom hulláma, miután a proletariátus a fedélzetről lesöpörte őket, a kapitalizmus partjaihoz

sodort — mindez csak igazolta ama forradalmi taktika alapjainak helyességét, amelyet Lenin a „Két taktiká”-ban formulázott meg. Az a párt, amelynek kezében ilyen örökség van, bátran hajózhat előre, nem kell vizalatti szikláktól félnie.

*

A mi proletárforradalmi időkben, amikor a párt minden jelszavát és a vezér minden mondatát a gyakorlat ellenőrzi, a proletariátus különleges követeléseket támaszt vezetőivel szemben. A történelem ismer proletárvezéreket, viharos idők vezéreit, gyakorlati vezéreket, akik önfeláldozók és bátrak voltak, de gyengék az elmélet terén. A tömegek nem egyhamar felejtik el az ilyen vezérek nevét. Ilyenek például Lassalle¹⁰ Németországban, Blanqui¹¹ Franciaországban. De a mozgalom a maga egészében nem élhet csupán csak emlékeztetésekből: világos célra (programra), szilárd irányvonalra (taktikára) van szüksége.

Vannak másfajta vezérek is, békés idők vezérei, akik erősek az elméletben, de gyengék a szervezés dolgaiban és a gyakorlati munka terén. Az ilyen vezérek csak a proletariátus felsőbb rétegeiben népszerűek és ott is csak bizonyos ideig; a forradalmi korszak beköszöntével, amikor a vezérektől forradalmi-gyakorlati jelszavakat követelnek, a teoretikusok letűnnek a színről, új embereknek adják át a helyet. Ilyenek például Plechánov Oroszországban, Kautsky Németországban.

A proletárforradalom és a proletárpárt vezéri helyét csak az tarthatja meg, aki egyesíti magában a hatalmas elméleti erőt a proletármozgalom gyakorlati szervezeti tapasztalataival. P. Axelrod, mikor marxista volt, azt írta Leninről, hogy „szerencsésen egyesíti magában a jó gyakorlati pártember tapasztalatát elméleti képzettséggel és széles politikai látókörrrel” (lásd P. Axelrod előszavát Lenin brosúrájához: „Az orosz szociáldemokraták feladatai”¹²). Hogy mit mondana ma Axelrod úr, a „kulturált” kapitalizmus ideológusa, Leninről — nem nehéz kitalálni. De előttünk, akik Lenint közelről ismerjük és a dolgot tárgyilagosan tudjuk szemlélni, kétségtelen, hogy Lenin ezt a régi tulajdonságát teljes egészében megőrizte. Egyebek közt ebben kell keresni a magyarázatát annak a ténynek, hogy ma Lenin, és éppen Lenin a vezére a világ legerősebb és legedzettebb proletárpártjának.

„Právda” 1920 április 23. 36. sz.

MEGJEGYZÉSEK

En azt hiszem, nem kellene most arról írni, hogy „Lenin elvtárs pihen“, mikor ez a pihenés vége felé jár és Lenin elvtárs rövidesen visszatér a munkához¹³. Ezenfelül olyan sok a benyomásom és ezek annyira értékesek, hogy róluk egy kis cikk formájában írni, mint ahogy azt a „Právda“ szerkesztősége kívánja, nem egészen célszerű. De írnom mégis csak kell, mert a szerkesztőség ragaszkodik hozzá.

Láttam a fronton öreg harcosokat, akik, ha egyhuzamban több napot szakadatlan harcban töltöttek pihenés és alvás nélkül, a harcból úgy jöttek vissza, mint az árnyék, s úgy estek össze, mintha lekaszálták volna őket, de ha „egy-huzamban tizennyolc órát“ aludtak, felkeltek és a pihenés után frissen indultak új harcba, amely nélkül „élni se tudnak“. Amikor július végén, másfélhónapos szünet után először találkoztam Lenin elvtárssal, éppen ilyen öreg harcosra emlékeztetett, aki idegörlő, szakadatlan harc után kipihente magát és a pihenés után frissebb lett. Friss és felüdült, de láthatók rajta a fáradtság, a kimerültség nyomai.

— Tilos újságot olvasnom — jegyzi meg ironikusan Lenin elvtárs —, tilos politikáról beszélnem, gondosan félretolok minden papírdarabkát, ami az íróasztalon hever, mert hátha újság és megszegem vele a fegyelmet.

En nevetek és egekig dicsérem Lenin elvtárs fegyelmezettségét. Kinevetjük az orvosokat, akik nem tudják megérteni, hogy hivatásos politikusok, ha találkoznak, lehetetlen, hogy politikáról ne beszéljenek.

Meglepő Lenin elvtárs mohósága, amellyel kérdéseket tesz fel, és vágya, fékezhetetlen vágya munka után. Látszik, hogy éhes a munkára. Az eszerek pere¹⁴, Génua és Hága,¹⁵ a terméskilátások, az ipar és a pénzügyek — mindezek a kérdések egymásután villannak fel. Nem siet, hogy véleményyt mondjon, panaszkodik, hogy elmaradt az eseményektől; főképpen kérdéseket ad fel és feszülten figyel. Nagyon felélénkül, amikor megtudja, hogy a terméskilátások jönek.

Egészen más kép tárul elém egy hónap múlva. Ez al-

kalommal Lenin elvtárs körül halomban a könyv és az újság (megengedték neki, hogy korlátlanul olvasson és politikáról beszéljen). Nyoma sincs többé a fáradságnak, kimerültségnek. Nincsenek jelei annak az ideges munkavágy-nak — az éhség elmúlt. Nyugalma és önbizalma teljes mértékben visszatért. A mi régi Leninünk, ahogy hunyorgatva, ravaszul nézegeti beszélőtársát...

Ezúttal tehát beszélgetésünk is jóval élénkebb volt.

A belpolitikai helyzet... A termés... Az ipar állapota... A rubel árfolyama... A költségvetés...

— A helyzet nehéz. De a legnehezebb napok már mögöttünk vannak. A termés lényegesen megkönnyíti a dolgot. Az ipar és a pénzügyek javulásának követnie kell a jó termést. Most arról van szó, hogy az államot a szükségtelen kiadásoktól megszabadítsuk, intézményeink és üzemeink létszámát csökkentjük és munkájuk minőségét megjavítsuk. Ebben különösen szigorúnak kell lennünk, akkor kilábolunk, biztosan kilábolunk.

A külpolitikai helyzet... Az antant... Franciaország magatartása... Anglia és Németország... Amerika szerepe...

— Kapzsiak és fenekétlenül gyűlölik egymást. Össze fog-nak verekedni. Nekünk nem kell sietnünk. A mi útunk helyes: mi a béke és a megegyezés mellett vagyunk, de a szolgaság és a szolgai feltételeket tartalmazó megállapodások ellen. Erősen kell tartani a kormányrudat és a magunk útját kell járnunk, nem dőlve be sem hízeltetésnek, sem ijesztgetésnek...

Az eszerek és mensevikek, dühödt agitációjuk Szovjet-oroszország ellen...

— Igen, célul tűzték ki maguk elé, hogy Szovjetorosz-ország hitelét lerontsák. Megkönnyítik az imperialisták har-cát Szovjetoroszország ellen. A kapitalizmus hínárjába ke-rültek és csúsznak a szakadék felé. Csak hadd kapálódza-nak. Rég meghaltak a munkásosztály számára.

A fehér sajtó... Az emigráció... Képtelen legendák Le-nin haláláról a részletek leírásával...

Lenin elvtárs mosolyog és megjegyzi: „Hadd hazudozza-nak és vigasztalódjanak, a haldoklóktól nem kell elvenni az utolsó vigaszt.”

1922 szeptember 15.

Először a „Právda” képes mellékletében jelent meg, a lap 215. számában, 1922 szeptember 24. A melléklet címe: „Lenin elvtárs pihen.”

LENIN HALÁLÁRA

Beszéd a Szovjetek II. Összszövetségi Kongresszusán
1924 január 26-án

Eltársak! Mi kommunisták különös vágású emberek vagyunk. Nem közönséges anyagból vagyunk mi gyúrva. Mi vagyunk azok, akik a nagy proletár hadvezérnek, Lenin elvtársnak hadseregét alkotjuk. Nincs nagyobb tisztesség, mint ehhez a hadsereghez tartozni. Nincs nagyobb tisztesség, mint tagnak lenni abban a pártban, amelynek alapítója és vezetője Lenin elvtárs. Nem mindenkinek adatott meg, hogy egy ilyen pártnak tagja lehessen. Nem mindenkinek adatott meg, hogy kiállja azokat a megpróbáltatásokat és viharokat, amelyek egy ilyen párt tagságával együttjárnak. A munkásosztály fiai, az inség és harc fiai, a mérhetetlen nélkülözések és hősi erőfeszítések fiai — ezeknek kell elsősorban egy ilyen párt tagjainak lenni. Ezért nevezik a leninisták pártját, a kommunisták pártját egyben a munkásosztály pártjának.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy hordozzuk fennen és őrizzük meg tisztán ezt a kitüntető címet — párttag. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakarodat.

25 éven át nevelte Lenin elvtárs pártunkat és a világ legerősebb és legedzettebb munkáspártjává nevelte. A cárizmusnak és poroszlóinak csapásai, a burzsoázia és a földesurak veszett dühe, Kolcsak és Dzenjilkin^{15a} fegyveres támadásai, Anglia és Franciaország fegyveres beavatkozása, a százszájú burzsoá sajtó hazudozásai és rágalmai — mindezek a skorpiók szakadatlanul hullottak pártunk fejére egy negyed évszázadon át. De pártunk úgy áll, mint a kőszirt, visszaverte az ellenség számtalan csapását és vezette a munkásosztályt előre, a győzelemre. Kemény harcokban kovácsolta ki pártunk sorai egységét és zártságát. Egységgel és zártsággal vívta ki a győzelmet a munkásosztály ellenségei felett.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy úgy őrizzük pártunk egységét, mint a szemünk világát. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakarodat is!

Súlyos és elviselhetetlen a munkásosztály sorsa. Kínosak és nyomasztók a dolgozók szenvedései. Rabok és rabszolgatartók, jobbágyok és jobbágytartók, parasztok és földesurak, munkások és tőkésék, elnyomottak és elnyomók — ez volt a világ rendje emberemlékezet óta és ilyen maradt most is az országok óriási többségében. Századok során számtalanszor kísérelték meg a dolgozók, hogy az elnyomókat nyakukról lerázzák s helyzetük uraivá legyenek. De mindannyiszor kénytelenek voltak leverve és megszegyenítve visszavonulni, lelkükben sérelmet és megalázottságot, haragot és kétségbeesést rejtgetve s tekintetüket az ismeretlen égre emelve, ahol megváltást reméltek találni. A rabság láncai érintetlenek maradtak, vagy a régi láncokat éppoly súlyos és megalázó új láncokkal váltották fel. Csak a mi országunkban sikerült a dolgozók elnyomott és letiport tömegeinek a földesurak és kapitalisták uralmát lerázniok s helyére a munkások és parasztok uralmát tenniök. Önök tudják, elvtársak, és ma az egész világ elismeri, hogy e gígászi harcot Lenin elvtárs és az ő pártja vezette. Lenin nagysága elsősorban éppen abban van, hogy ő, megteremtve a Szovjetek Köztársaságát, ezzel a gyakorlatban mutatta meg az egész világ elnyomott tömegeinek, hogy a megváltás reménye nem vesztett el, hogy a földesurak és tőkésék uralma nem tartós, hogy a munka birodalmát maguknak a dolgozóknak megfeszített erejével meg lehet teremteni, hogy a munka birodalmát a földön és nem az égen kell megteremteni. Ezzel az egész világ munkásainak és parasztjainak szívében lánggyújtotta a felszabadulás reményét. Éppen ez a magyarázata annak a ténynek, hogy Lenin neve a legszeretettebb névvé vált a dolgozó és kizsákmányolt tömegek szívében.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy őrizzük és erősítsük a proletariátus diktatúráját! Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy erőnket nem kímélve, becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakarodat is!

A proletariátus diktatúrája országunkban a munkások és parasztok szövetsége alapján jött létre. Ez a Szovjetek Köztársaságának első és legmélyebb alapja. A munkások és

parasztnak e szövetség nélkül nem győzhették volna le a tőkéskeket és földesurakat. A munkások a parasztnak támogatása nélkül nem verhetnék volna le a tőkéskeket. A parasztnak a munkások támogatása nélkül nem verhetnék volna le a földesurakat. Ezt tanúsítja a polgárháború egész története országunkban. De a harc a Szovjetek Köztársaságának megszilárdításáért még korántsem fejeződött be — csak új formát öltött. Ezelőtt a munkások és parasztnak szövetségének formája a katonai szövetség volt, mert Kolcsak és Dzenjikin ellen irányult. A munkások és parasztnak szövetségének most a város és falu, a munkások és parasztnak közti gazdasági együttműködés formáját kell felvennie, mert a kereskedő és a kulák ellen irányul, mert célja a munkások és parasztnak kölcsönös ellátása minden szükségessel. Önök tudják, hogy ennek a feladatnak teljesítésén senki oly állhatatosan nem dolgozott, mint Lenin elvtárs.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy minden erőnkkel szilárdítsuk a munkások és parasztnak szövetségét. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a végakarodat is!

A Szovjetek Köztársaságának második alapja országunk nemzetiségeinek dolgozói közötti szövetség. Oroszok és ukránok, baskirok és bjelorusszok, grúzok és azerbajdzsánok, örmények és dagesztánok, tatárok és kirgizek, üzbékek és turkmének — mindnyájan egyaránt érdekeltek a proletariátus diktatúrájának megszilárdításában. A proletariátus diktatúrája megszabadítja ezeket a népeket a láncoktól és az elnyomatástól, de ezek a népek is a Szovjetek Köztársaságára iránti határtalan odaadásukkal, iránta tanúsított áldozatkészségükkel megszabadítják a mi Szovjet Köztársaságunkat a munkásosztály ellenségeinek cselszövéseitől és támadásaitól. Ezért beszélt nekünk Lenin elvtárs fáradságtalanul országunk népei önkéntes szövetségének szükségességéről, a Köztársaságok Szövetsége keretén belüli testvéri együttműködésük szükségességéről.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy erősítsük és szélesítsük a Köztársaságok Szövetségét. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakarodat is!

A proletariátus diktatúrájának harmadik alapja Vörös

Hadseregünk, Vörös Hajóhadunk. Lenin nem egyszer mon-
dotta nekünk, hogy a lélekzetvételi szünet, amelyet a kapi-
talista államoktól kiharcoltunk, rövidlejárátú lehet. Lenin
nem egyszer mutatott rá arra, hogy a Vörös Hadsereg meg-
erősítése és színvonalának emelése pártunk egyik legfonto-
sabb feladata. A Curson ultimátumával és a németországi
válsággal kapcsolatos események újra bebizonyították, hogy
Leninnek, mint mindig, igaza volt. Esküdjünk meg hát, elv-
társak, hogy erőnket nem kímélve rajta leszünk, hogy Vörös
Hadseregünket, Vörös Hajóhadunkat megerősítsük.

Hatalmas köszírtként áll országunk a burzsoá államok
óceánjától övezetten. Hullám hullám után zúdul rá, s azzal
fenyegeti, hogy elárasztja és elmossa. De a köszírt megingat-
hatatlanul áll. Miben van ereje? Nemcsak abban, hogy or-
szágunk a munkások és parasztok szövetségén nyugszik,
hogy országunk a szabad nemzetiségek szövetségének meg-
testesítése, hogy országunkat a Vörös Hadsereg és a Vörös
Hajóhad hatalmas karja védelmezi. Országunk ereje, szilárd-
sága, maradandósága abban van, hogy az egész világ mun-
kásainak és parasztjainak szívében mélységes együttérzésre
és megingathatatlan támogatásra talál. Az egész világ mun-
kásai és parasztjai meg akarják őrizni a Szovjetek Köztár-
saságát, mint a nyilat, melyet Lenin elvtárs biztos keze lőtt
az ellenség táborába, mint az elnyomástól és kizsákmányo-
lástól való megváltásba vetett reményük pillérét, mint biz-
tos világítótornyot, amely mutatja nekünk a felszabadulás
útvonalát. Meg akarják őrizni és nem fogják túrni, hogy a földes-
urak és tőkésék szétzúzzák. Ebben van a mi erőnk. Ebben
van minden ország dolgozóinak ereje. És ugyanebben van
az egész világ burzsoáziájának gyengesége.

Lenin sohasem tekintette a Szovjetek Köztársaságát ön-
célnak. Mindig olybá tekintette, mint szükséges láncszemet,
amely Nyugat és Kelet országai forradalmi mozgalmait meg-
erősíti, mint szükséges láncszemet, amely megkönnyíti az
egész világ dolgozóinak győzelmét a tőke felett. Lenin tudta,
hogy csakis ez az értelmezés helyes, nemcsak nemzetközi
szempontból, hanem magának a Szovjetek Köztársaságának
fenntartása szempontjából is. Lenin tudta, hogy csak ilymó-
don lehet az egész világ dolgozóinak szívét döntő felszabadu-
lási harcokra lángrollobbantani. Íme, ezért rakta le ő, a pro-
letariátus zseniális vezérei közül a legzseniálisabb, már a
proletárdiktatúra másnapján a munkások Internacionáléja-
nak alapját. Íme, ezért szélesítette és erősítette fáradhatat-

tanul az egész világ dolgozóinak szövetségét — a Kommunista Internacionálét.

Őnök látták e napokban, hogyan zarándokoltak a dolgozók tíz- és százzezrei Lenin elvtárs koporsójához. Rövid idő múltán látni fogják a dolgozó milliók képviselőinek zarándoklását Lenin elvtárs sirjához. Bizonyosak lehetnek abban, hogy a milliók képviselői után felsorakoznak majd a tíz- és százmilliók képviselői a világ minden sarkából, hogy tanúságot tegyenek arról, hogy Lenin vezére volt nemcsak az orosz proletariátusnak, nemcsak az európai munkásoknak, nemcsak a gyarmati Keletnek, hanem a földkerekség összes dolgozóinak is.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy legyünk hívek a Kommunista Internacionále élveihez. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy életünket sem kímélve rajta leszünk, hogy erősítsük és szélesítsük az egész világ dolgozóinak szövetségét: a Kommunista Internacionálét!

„Právda“ 1924 január 30. 23. sz.

LENINRŐL

*Beszéd a Kreml katonai tanfolyama hallgatóinak ünnepi
estjén 1924 január 28-án*

Elvtársak! Közölték velem, hogy önöknél itt Lenin-
emlékestet rendeznek s engem meghívtak az est egyik elő-
adójának. Úgy vélem, nincs szükség arra, hogy Lenin tevé-
kenységéről összefüggő előadást tartsak. Azt hiszem, jobb
lesz, ha arra szorítkozom, hogy néhány olyan tényt közöljek,
amelyek Leninnek, mint embernek és mint politikusnak, né-
mely sajátosságát jellemzik. E tények közt talán nem is lesz
belső összefüggés, de ennek nem lehet döntő jelentősége ak-
kor, amikor általános képet akarunk nyerni Leninről. Min-
denesetre nincs módomban ez alkalommal többet adni, mint
amennyit az imént megígértem.

A köszáli sas

Első ízben 1903-ban ismerkedtem meg Leninnel. Igaz,
hogy az első ismeretség nem volt személyes, hanem látatlan-
ban, levélváltás útján jött létre. De eltörölhetetlen benyo-
mást tett rám, mely nem hagyott el a pártonbelüli munkám
egész ideje alatt. Szibériában voltam akkor száműzetésben.
Mikor Lenin forradalmi tevékenységével a 90-es évek végén
és különösen 1901 után, az „Iszkra”¹⁶ kiadása után, megis-
merkedtem, arra a meggyőződésre jutottam, hogy Lenin sze-
mélyében rendkívüli emberrel van dolgunk. Lenin az én sze-
memben akkoriban nem egyszerű vezetője volt a pártnak,
hanem a párt tényleges megteremtője, mert egyedül ő ér-
tette meg pártunk belső lényegét és elodázhatatlan szükség-
leteit. Amikor összehasonlítottam pártunk többi vezetőivel,
mindig úgy tetszett nekem, hogy Lenin fegyvertársai —
Plechánov, Martov, Axelrod és a többiek — egész fejvel ki-
sebbek nála, hogy Lenin hozzájuk képest nem egyszerűen
a vezetők egyike, hanem magasabb típusú vezető, köszáli

sas, aki a harcban nem ismer félelmet és bátran vezeti a pártot előre az orosz forradalmi mozgalom felderítetlen útjain. Ez a benyomás oly mélyen vésődött lelkembe, hogy szükségét éreztem annak, hogy egy akkoriban emigrációban levő jóbarátomnak írjak róla és kikérjem véleményét. Rövid idő múlva, mikor már száműzetésben voltam Szibériában — ez 1903 végén történt, —, lelkeshangú választ kaptam barátomtól és egy egyszerű, de mélyenszántó, tartalmas levelet Lenintől, akivel, mint kiderült, barátom közölte levelem tartalmát. Lenin levélkéje aránylag nem volt hosszú, de ez a levél pártunk gyakorlatának merész, rettenthetetlen bírálatát és a pártnak a legközelebbi időszakra szóló egész munkaterve nagyszerűen világos és tömör kifejtését nyújtotta. Csak Lenin tudott a legösszefoglalóbb dolgokról ily egyszerűen és világosan, ily tömören és merészen írni, úgyhogy minden egyes mondat egy-egy lövés. Ez az egyszerű és merész levélke még jobban megerősített engem abban, hogy Lenin pártunk kőszáli sasa. Nem tudom magamnak megbocsátani, hogy Leninnek ezt a levelét, mint még sok más levelet, a régi illegális pártmunkás szokása szerint, elégettem.

Ettől az időtől kezdődik ismeretségem Leninnel.

Szerénység

Először 1905 decemberében találkoztam Leninnel, a bolsevikok tammerforsi (Finnország) konferenciáján. Reméltem, hogy meglátom pártunk kőszáli sasát, a nagy embert, aki nagy nemcsak politikailag, hanem nagy, ha úgy tetszik, fizikailag is, mert Lenin az én képzeletemben úgy élt, mint egy óriás, aki hatalmas növésű és tekintélyes külsejű. Mekkora volt csalódásom, amikor a legmindennapibb embert pillantottam meg, közepesnél alacsonyabb növésűt, aki semmiben, a szó szoros értelmében semmiben sem különbözött a közönséges halandóktól...

Megszokták, hogy a „nagy embernek“ rendesen el kell késnie a gyűlésről, úgyhogy a gyűlés résztvevői szorongó szívvel várják megjelenését, ezenfelül, a nagy ember megjelenése előtt az ülés résztvevői figyelmeztetik egymást: „psszt... csendesebben... jön...“ Ezt a szertartásosságot nem tartottam feleslegesnek, mert ez imponál, tiszteletet kelt. Mekkora volt csalódásom, mikor megtudtam, hogy Lenin előbb jelent meg a gyűlésen, mint a delegátusok és sa-

rokba húzódva, egyszerűen elbeszélget, a legközvetlenebb beszélgetést folytatja a konferencia legegyszerűbb küldötteivel. Nem titkolom, hogy ezt akkoriban némely szükséges szabály némi megsértésének tartottam.

Csak utóbb értettem meg, hogy Leninnek ez az egyszerűsége és szerénysége, az a törekvése, hogy észrevétlen maradjon, vagy legalábbis, hogy ne legyen feltűnő és ne hangsúlyozza magas pozícióját — ez a vonás egyik legerősebb oldala Leninnek, mint az új tömegek, az emberiség legmélyebb „aljáról” való egyszerű és közönséges tömegek új vezérének.

A logika ereje

Nagyszerű volt Lenin két beszéde, melyet ezen a konferencián mondott: az aktuális helyzetről és az agrárkérdésről. Sajnos, nem maradtak fenn. Ihletett beszédek voltak ezek, melyek az egész konferenciából viharos lelkesedést váltottak ki. A meggyőződés rendkívüli ereje, az érvelés egyszerűsége és világossága, rövid és mindenki számára érthető mondatok, semmi póz, semmi megszédítő gesztus és hatásvadászó frázis — mindez előnyösen különböztette meg Lenin beszédét a szokásos „parlamentari” szónokok beszédeitől.

De engem Lenin beszédének nem ez a sajátossága ejtett foglyul. Lenin beszédeiben engem a logikának az az ellenállhatatlan ereje nyűgözött le, mely kissé száraz, de a hallgatóságot annál jobban hatalmába keríti, fokozatosan felvillanyozza, hogy aztán, mint mondani szokás, mindenestül rabul ejtse. Emlékszem, a delegátusok közül sokan mondták akkor: „A logika Lenin beszédében — valami roppant erejű csáp, amely fogóival minden oldalról körülszorít téged és amelynek öleléséből lehetetlen kiszabadulni: vagy megadod magad, vagy készülj fel a teljes vereségre.”

Úgy vélem, hogy Lenin beszédeinek ez a sajátossága szónoki művészetének legerősebb oldala.

Sopánkodás nélkül

Másodízben 1906-ban, pártunk stockholmi kongresszusán találkoztam Leninnel. Ismeretes, hogy ezen a kongresszuson a bolsevikok kisebbségben maradtak, vereséget szenvedtek. Akkor láttam először Lenint a legyőzött szerepében.

Egy cseppet sem hasonlított azokhoz a vezérekhez, akik sopánkodnak és elcsüggednek a vereség után. Ellenkezőleg, a vereség Lenint valóságos energiagóccá sűrítette, amely követőit új harcokra, a jövődől győzelemre lelkesítette. Lenin vereségéről beszélek. De miféle vereség volt ez? Csak rá kellett nézni Lenin ellenfeleire, a stockholmi kongresszus győzteseire — Plechánovra, Axelrodra, Martovra és a többiekre: nagyon kevésbé hasonlítottak igazi győztesekre, mert Lenin, a mensevizmus könyörtelen bírálóival, nem hagyott rajtuk, ahogy mondani szokás, ép bőrt. Emlékszem, mikor mi, bolsevik küldöttek, csoportbayerődve néztünk Leninre és tanácsát kértük. Néhány küllött beszédén fáradtság, csüggedés érzett. Emlékszem rá, hogy Lenin, válaszolva az ilyen beszédekre, maróan, a fogain keresztül szűrve a szót, mondta: „Ne sopánkodjatok elvtársak, minden bizonnyal győzünk, mert nekünk van igazunk.“ Gyűllöljétek a sopánkodó intellektueket, higgyetek saját erőtokben — erről beszélt velünk akkor Lenin. Éreztük, hogy a bolsevikok veresége ideiglenes, hogy a bolsevikoknak a közeljövőben győzniük kell.

„Ne sopánkodj, amikor vereség ér“ — ez Lenin működésének az a bizonyos sajátossága, amely segítette abban, hogy mindvégig odaadó és saját erejében hívő hadsereget tömörítsen maga köré.

Kérkedés nélkül

A következő, 1907-es londoni kongresszuson a bolsevikok győztek. Akkor láttam először Lenint a győztes szerepében. Más vezéreket a győzelem rendesen megszedít, elbizakodottá és kérkedővé tesz. Ilyenkor az a leggyakoribb, hogy elkezdenek győzelmet ünnepelni, babérokon pihenni. De Lenin egy cseppet sem hasonlított az ilyen vezérekre. Ellenkezőleg, éppen a győzelem után vált különösen éberré és óvatossá. Emlékszem, hogy milyen állhatatosan magyarázta akkor a küldötteknek: „Először — ne ragadtassuk el magunkat a győzelemtől és ne kérkedjünk; másodszor — szilárdítsuk meg a győzelmet; harmadszor — verjük le végleg az ellenséget, mert az ellenség csak meg van verve, de korántsincs még végleg leverve.“ Maró gúnnyal nevette ki azokat a kiküldötteket, akik könnyelműen erősködtek, hogy „mától fogva a mensevikeknek befellegzett“. Nem volt nehéz bebizonyítania, hogy a mensevikeknek még van gyöke-

rük a munkásmozgalomban, hogy hozzáértéssel kell ellenük küzdeni, mindenképpen el kell kerülni, hogy túlbecsüljük erőinket, és különösen azt, hogy lebecsüljük az ellenség erejét.

„Ne kérkedj a győzelemmel” — ez az a sajátosság Lenin jellemében, mely segítette abban, hogy az ellenség erejét józanul mérlegelje és a pártot biztosítsa a lehető meglepetések ellen.

Elvi szilárdság

A párt vezéreinek okvetlen meg kell becsülniök pártjuk többségének véleményét. A többség — az az erő, mellyel a vezérnek okvetlenül számolnia kell. Lenin ezt éppoly jól tudta, mint minden más pártvezető. De Lenin sohasem vált a többség rabjává, különösen akkor nem, mikor a többségnek nem volt elvi alapja. Voltak olyan pillanatok pártunk történetében, mikor a többség véleménye vagy a párt pillanatnyi érdekei a proletariátus gyökeres érdekeivel összeütkezésbe kerültek. Ilyen esetekben Lenin habozás nélkül, el-tökélten az elvhűség oldalára állt a párt többségével szemben. Mi több — nem félt ilyen esetekben a szó szoros értelmében egymaga fellépni mindenki ellen, abból indulva ki, hogy — mint gyakran beszélt erről — „az elvi politika az egyetlen helyes politika”.

Különösen jellemző ebben a vonatkozásban az alábbi két tény:

Az első tény. Az 1909—1911-es évek — az az időszak, amikor az ellenforradalom által szétvert párt teljesen felbomlóban volt. Ez a pártban való hitetlenség időszaka volt, az az időszak, mikor a pártot nemcsak az értelmiségiek, hanem részben a munkások is tömegesen hagyták el, az illegális tagadásának időszaka, a likvidátorság és a széthullás időszaka. Nemcsak a mensevikek, de a bolsevikok is egész sor frakciót és áramlatot alkottak akkor, melyek nagyjából el voltak szakadva a munkásmozgalomtól. Ismeretes, hogy éppen ebben az időszakban keletkezett a földalatti munka teljes felszámolásának és a munkások legális, liberális sztolypini pártba való szervezésének eszméje. Lenin volt akkor az egyetlen, aki ellenállt az általános járványnak és magasra tartotta a pártgondolat zászlaját, — bámulatos türelemmel és páratlan szívóssággal tömörítette a párt szét-szórt és szétvert erőit, küzdött a munkásmozgalmon belüli

összes és minden néven nevezendő pártellenes áramlatokkal, hallatlan bátorsággal, példátlan kitartással védte meg a párt-szerűséget.

Ismeretes, hogy ebben a pártszerűségért folyó vitában Lenin azután győzött is.

A második tény. Az 1914—1917 közötti időszak, az imperialista háború dühöngésének korszaka, amikor minden, illetve majdnem minden szociáldemokrata és szocialista párt, beleesve az általános hazafias bódulatba, a hazai imperializmus szolgálatába szegődött. Ez volt az az időszak, amikor a II. Internacionále meghajtotta zászlaját a tőke előtt, amikor a sovinsizta hullámmal szemben még olyan emberek sem állták meg a helyüket, mint Plechánov, Kautsky, Guesde¹⁸ és mások. Lenin volt akkor az egyetlen, illetve majdnem az egyetlen, aki eltökélt harcba szállt a szociálszovinizmus és szociálpacifizmus ellen, leleplezte a Guesde-ek és Kautskyak árulását és megbélyegezte a középutat kereső „forradalmárokat” felemásságát. Lenin tudatában volt annak, hogy mögötte jelentéktelen kisebbség van, de nem tulajdonított ennek döntő jelentőséget, mert tudta, hogy az egyetlen helyes politika, amelynek jövője van, a következetes internacionalizmus politikája, mert tudta, hogy az elvi politika az egyetlen helyes politika.

Ismeretes, hogy ebben az új Internacionáléért folyó vitában is Lenin lett a győztes.

„Az elvi politika az egyetlen helyes politika” — ez az a formula, melynek segítségével Lenin új „bevehetetlen” állásokat vett be rohammal, és a forradalmi marxizmus oldalára hódította a proletariátus legjobb elemeit.

A tömegekbe vetett hit

Teoretikusok és pártvezérek, akik ismerik a népek történetét, akik a forradalmak történetét elejétől végig áttanulmányozták, néha kellemetlen betegségben szenvednek. E betegség neve: félelem a tömegektől, hitetlenség a tömegek teremő erejében. Ezen a talajon a vezérekben néha bizonyos arisztokratizmus keletkezik a tömegekkel szemben, amelyek nem jártasak ugyan a forradalmak történetében, de hivatottak arra, hogy szétörjék a régit és építsék az újat. Félelem attól, hogy az elemi erők felülkerekedhetnek, hogy a tömegek „sokmindent feleslegesen összetörhetnek”, vágyódás a

nevelőanya szerepére, aki a tömegeket könyvek nyomán akarja tanítani, de ő maga nem akar a tömegektől tanulni — ez az alapja az ilyenfajta arisztokratizmusnak.

Lenin teljes ellentéte volt az ilyen vezéreknek. Én nem ismerem még egy forradalmárt, aki olyan mélyen hitt volna a proletariátus teremtő erejében, osztályöszönének forradalmi célszerűségében, mint Lenin. Nem ismerem még egy forradalmárt, aki olyan kiméletlenül tudta volna ostromozni a „forradalom káoszának“ és „az önhatalmú tömegakciók bacchanáliájának“ önelégült kritikusait, mint Lenin. Emlékszem, hogy egy beszélgetés alkalmával egyik elvtársnak arra a kijelentésére, hogy „a forradalom után helyre kell állnia a normális rendnek“, Lenin gúnyosan megjegyezte: „Baj, ha olyan emberek, akik forradalmárok akarnak lenni, elfelejtik, hogy a legnormálisabb rend a történelemben a forradalom rendje.“

Innen ered Lenin megvető magatartása mindazokkal szemben, akik lóhátról próbáltak nézni a tömegekre és könyvekből akarták tanítani őket. Innen Lenin szüntelen inteme: tanulni kell a tömegektől, fel kell ismerni akcióiknak értelmét, gondosan tanulmányozni kell a tömegek harcának gyakorlati tapasztalatait.

A tömegek teremtő erejébe vetett hit — ez Lenin működésének az a sajátossága, amely lehetővé tette számára, hogy az elemi erők értelmét felismerje s mozgásukat a proletárforradalom medrébe irányítsa.

A forradalom lángelméje

Lenin a forradalomra született. A forradalmi robbanásoknak valóságos lángelméje volt és a forradalmi vezetésnek legnagyobb mestere. Soha olyan szabadnak és derültnek nem érezte magát, mint a forradalmi megrázkódtatások korszakában. Ezzel egyáltalában nem azt akarom mondani, hogy Lenin egyaránt helyeselt minden forradalmi megrázkódtatást, vagy hogy mindig és minden körülmények között a forradalmi kirobbanások mellett foglalt állást. Korántsem. Ezzel csak azt akarom mondani, hogy Lenin zseniális éleslátása soha olyan teljes és pontos nem volt, mint a forradalmi robbanások idején. Forradalmi fordulatok napjaiban valósággal kivirult, látnokká lett, megjósolta az osztályok mozgását és a forradalom menetének cik-cakjait, amelyeket

úgy ismert, akár a tenyerét. Nem hiába szállóige párt-köreinkben: „Iljics úgy tud úszni a forradalom hullámain, mint hal a vízben.“

Lenin taktikai jelszavai ezért oly „kápráztatón“ *világosak* és forradalmi tervei ezért oly „szédítőn“ *merészek*.

Két különösen jellemző tényre emlékszem vissza, amely Leninnek ezt a sajátosságát kiemeli.

Az *első tény*. Az Októberi Forradalom előtti időszak. A munkások, parasztok és katonák milliói a hátszágban és a fronton, a válságtól hajtva, békét és szabadságot követeltek; a tábornoki kar és a burzsoázia katonai diktatúrát készített elő a „győzelmes befejezésig vitt háború“ érdekében; az egész, úgynevezett „közvélemény“, valamennyi úgynevezett „szocialista párt“ a bolsevikok ellen foglalt állást, akiket „német kémeknek“ szidalmaztak; Kerenszkij megpróbálta illegalitásba kergetni — és részben már sikerült is neki oda kergetni — a bolsevikok pártját; az osztrák-német koalíciónak akkor még hatalmas és fegyelmezett hadserege állott a mi fáradt és bomladozó hadseregünkkel szemben, a nyugateurópai „szocialisták“ pedig még mindig boldogan blokkban léledzetek kormányaikkal „a teljes győzelemig vitt háború“ érdekében.

Mit jelentett a felkelés lángralobbantása ebben a pillanatban? A felkelés lángralobbantása ilyen körülmények között azt jelenti, hogy mindent egy kártyára teszünk fel. Lenin azonban nem félt a kockázattól, mert tudta, látnoki szemével látta, hogy a felkelés elkerülhetetlen, hogy a felkelés győzni fog, hogy az oroszországi felkelés előkészíti az imperialista háború végét, hogy az oroszországi felkelés felrázza majd Nyugat megkínzott tömegeit, hogy az oroszországi felkelés az imperialista háborút polgárháborúvá fogja átváltoztatni, hogy a felkelés meg hozza a Szovjetek Köztársaságát, hogy a Szovjetek Köztársasága védőbástyája lesz az egész világ forradalmi mozgalmának.

Ismeretes, hogy Leninnek ez a forradalmi jövőbelátása a továbbiak során példátlan pontossággal megvalósult.

A *második tény*. Az Októberi Forradalom utáni első napokban történt, amikor a Népbiztosok Tanácsa a lázadó tábornokot, Duchónjin hadseregfőparancsnokot, megpróbálta rákényszeríteni arra, hogy szüntesse be a hadműveleteket és kezdjen fegyverszüneti tárgyalásokat a németekkel. Emlékszem, hogyan indultunk Lenin, Krylenko (aki később hadseregfőparancsnok lett) és én Petrográdban a vezérkar épü-

letébe, hogy onnan táviró útján tárgyalásokat folytassunk Duchónjinnal. Kínos pillanat volt. Duchónjin és a főhadiszállás a leghatározottabban visszautasították a Népbiztosok Tanácsa parancsának végrehajtását. A hadsereg parancsnoki kara teljes egészében a főhadiszállás kezében volt. Ami a katonákat illeti, ismeretlen volt, mit mond majd az a 12 milliónyi hadsereg, amely a szovjethatalom ellen hangolt úgynevezett hadseregi szervezeteknek volt alávetve. Magában Petrográdban, mint köztudomású, akkor a tisztiiskolák növendékeinek felkelése érlelődött. Azonkívül Kerenszkij hadal vonult Petrográd ellen. Emlékszem, hogy egy kis szünet után hogyan villant fel a távirókészüleknél szokatlan fénnel Lenin tekintete. Látni lehetett, hogy már határozott. „Gyérünk a rádióállomásra — szólta Lenin —, hasznát fogjuk venni: külön paranccsal elmozdítjuk Duchónjin tábornokot, helyére kinevezzük hadseregfőparancsnoknak Krylenkót és a parancsnoki kar feje felett a katonákhoz fordulunk azzal a felhívással — fogják körül a tábornokokat, szüntessék be a hadműveleteket, létesítsenek kapcsolatot az osztrák-német katonákkal és vegyék saját kezükbe a béke ügyét.“

Ez „ugrás“ volt a „bizonytalanba“. De Lenin nem félt ettől az „ugrástól“, ellenkezőleg, örömet tett meg, mivel tudta, hogy a hadsereg békét akar és ki is küzdi a békét, elsöpörve a békéhez vezető úton maga előtt minden akadályt, mivel tudta, hogy a béke létrehozásának ez a módja nem marad hatás nélkül az osztrák-német katonákra, hogy ez fokozza majd a békevágyat kivétel nélkül az összes frontokon.

Ismeretes, hogy Leninnek ez a forradalmi jövőbelátása később szintén teljes pontossággal beteljesedett.

Zseniális éleslátás, az a képesség, hogy a közelgő események belső értelmét gyorsan felfogja és kibogozza — ez az a tulajdonsága Leninnek, amely segítette őt abban, hogy megállapítsa a helyes sztratégiát és a magatartás világos irányvonalát a forradalmi mozgalom fordulataiban.

„Právda“ 1924 február 12. 34. sz.

AZ ELSŐ AMERIKAI MUNKÁSKÜLDÖTTSSÉGGEL
FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSBŐL

1927 szeptember 9-én

Első kérdés: Milyen új elveket adott hozzá Lenin és a kommunista párt gyakorlatilag a marxizmushoz? Helyes volna-e azt mondani, hogy Lenin hitt az „alkotó forradalomban“, míg Marx inkább arra hajlott, hogy bevárja a gazdasági erők fejlődésének csúcspontjára jutását?

Fellet: Azt hiszem, Lenin semminő „új elveket“ nem „adott hozzá“ a marxizmushoz, mint ahogy Lenin egyet sem törölt el a marxizmus „rég“ elvei közül. Lenin Marx és Engels leghűségesebb és legkövetkezetesebb tanítványa volt és marad, aki teljes egészében a marxizmus elveire támaszkodott. Lenin azonban nem csupán gyakorlati végrehajtója volt Marx—Engels tanításainak. Lenin egyúttal Marx és Engels tanításainak folytatója is volt. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy Lenin továbbfejlesztette Marx és Engels tanítását a fejlődés új körülményeinek megfelelően, a kapitalizmus új szakaszának, az imperializmusnak megfelelően. Ez azt jelenti, hogy amikor Marx tanítását az osztályharc új körülményei között továbbfejlesztette, Lenin valami újat vitt be a marxizmus közös kincsházába, újat ahhoz viszonyítva, amit Marx és Engels adott, ahhoz viszonyítva, amit az imperializmus előtti kapitalizmus időszakában bárki is adhatott, s emellett az az új, amit Lenin a marxizmus kincsházába bevitt, teljes egészében a Marx és Engels által megadott elveken alapszik. Éppen ebben az értelemben beszélnek nálunk a leninizmusról mint az imperializmus és proletárforradalmak korszakának: marxizmusáról. Íme néhány kérdés, amelyek terén Lenin, Marx tanítását továbbfejlesztve, újat adott.

Először, a monopolista kapitalizmus, az imperializmus mint a kapitalizmus új szakaszának kérdése. Marx és Engels a „Tőké“-ben megadták a kapitalizmus alapjainak elemzését.

De Marx és Engels a monopolizmus előtti kapitalizmus uralmának időszakában élt, amikor a kapitalizmus simán fejlődött tovább és „békésen“ terjeszkedett el az egész földkerekségen. Ez a régi szakasz a XIX. század végén és a XX. század elején fejeződött be, amikor Marx és Engels már nem voltak az élők sorában. Érthető, hogy Marxnak és Engelsnek csak sejtelmek lehettek a kapitalizmus fejlődésének azokról az új körülményeiről, amelyek a kapitalizmusnak a régi szakaszt felváltó új szakaszával kapcsolatban következtek be, kapcsolatban a fejlődés imperialista, monopolista szakaszával, amikor a kapitalizmus sima továbbfejlődését a kapitalizmus ugrásszerű, katasztrófákkal járó fejlődése váltotta fel, amikor a kapitalizmus fejlődésének egyenlőtlensége és a kapitalizmus ellentmondásai különös erővel nyilvánultak meg, amikor a fogyasztó- és a tőkekeviteli piacokért a fejlődés rendkívüli egyenlőtlenségének feltételei között folytatott harc elkerülhetetlenné tette az időszakonkénti imperialista háborúkat a világ és az érdekszférák időszakonkénti újrafelosztása céljából. Lenin érdeme és következőképpen az új dolog Leninnél itt az, hogy a „Tőke“ alap-tételeire támaszkodva, az imperializmusnak mint a kapitalizmus utolsó szakaszának, megalapozott marxista elemzését adta, s felfedte az imperializmus fekélyeit és elkerülhetetlen pusztulásának feltételeit. Ennek az elemzésnek az alapján keletkezett Lenin ismert tétele arról, hogy az imperializmus körülményei között a szocializmus győzelme egyes, egymagukban vett kapitalista országokban lehetséges.

Másodszor, a proletariátus diktatúrájának kérdése. A proletariátus diktatúrájának, mint a proletariátus politikai uralmának s mint a tőke hatalma erőszakos megdöntése módszerének alapeszméjét Marx és Engels adták. Az új, amit ezen a téren Lenin adott, az, hogy: a) felfedezte a szovjet hatalmat, mint a proletariátus diktatúrájának államformáját, felhasználva e célból a Párizsi Kommün¹⁹ és az orosz forradalom tapasztalatait; b) felbontotta a proletariátus diktatúrájának képletében a proletariátus szövetségeseire vonatkozó zárójeleket azzal, hogy a proletariátus diktatúráját úgy határozta meg, hogy az a proletariátus osztályszövetségének különleges formája, amelyben a proletariátus, mint vezető, szövetsézik a kizsákmányolt osztályok (parasztság stb.) nem-proletár tömegeivel, mint vezetettekkel; c) különös erővel hangsúlyozta azt a tényt, hogy a proletariátus diktatúrája az osztálytársadalomban a demokrácia legmagasabb típusa,

a *proletár* demokrácia formája, amely a többség (a kizsákmányoltak) érdekeit fejezi ki, szemben a *kapitalista* demokráciával, amely a kisebbség (a kizsákmányolók) érdekeit fejezi ki.

Harmadszor, a szocializmus sikeres építésének formáira és módjaira vonatkozó kérdés a proletariátus diktatúrájának időszakában, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában, egy olyan országban, melyet kapitalista államok vesznek körül. Marx és Engels a proletariátus diktatúrájának időszakát többé-kevésbé hosszú, forradalmi összecsapásokkal és polgárháborúkkal teli időszaknak tekintették, amelynek folyamán a hatalmon lévő proletariátus gazdasági, politikai, kulturális és szervezeti jellegű rendszabályokat foganatosít, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a régi kapitalista társadalom helyébe megalkossa az új szocialista társadalmat, osztály nélküli társadalmat, államnélküli társadalmat. Lenin teljességgel Marx és Engels ezen alaptételeinek talaján állt. Az új Leninnél ezen a területen az, hogy: a) megindokolta a teljes szocialista társadalom felépítésének lehetőségét a proletariátus diktatúrájának országában, melyet imperialista államok vesznek körül, feltéve, hogy az illető országot a környező kapitalista államok katonai beavatkozása nem fojtja meg; b) kijelölte a gazdasági politika konkrét útjait („új gazdasági politika“), amelyeknek segítségével a gazdasági parancsnoki magaslatoakat (az ipart, a földet, a közlekedést, a bankokat stb.) kézbe tartó proletariátus összekapcsolja a szocializált ipart a mezőgazdasággal („az ipar összefogása a parasztgazdasággal“) és ilyen módon az egész nemzetgazdaságot a szocializmushoz vezeti; c) kijelölte a konkrét utakat, amelyeken a parasztság alapvető tömegeit fokozatosan eljuttatjuk és bevonjuk a szocialista építés medrébe a szövetkezetek segítségével, melyek a proletárdiktatúra kezében hatalmas eszközök a kisparasztgazdaság átépítésére és a parasztság alapvető tömegeinek a szocializmus szellemében való átnevelésére.

Negyedszer, a proletariátus hegemoniájának (vezetőszerepének) kérdése a forradalomban, minden népi forradalomban, a cárizmus elleni forradalomban éppúgy, mint a kapitalizmus elleni forradalomban. Marx és Engels megadták a proletariátus hegemoniája eszméjének alapvető vázlatait. Az új itt Leninnél az, hogy ezeket a vázlatokat továbbfejlesztette és a proletariátus vezetőszerepének jól kiépített rendszerévé dolgozta ki, amely rendszer szerint a

proletariátus a város és falu dolgozó tömegeit nemcsak a cárizmus és a kapitalizmus megdöntése ügyében, hanem a proletariátus diktatúrája alatt a szocializmus építése ügyében is vezeti. Ismeretes, hogy a proletariátus vezetészerepének eszméje mesteri alkalmazást nyert Oroszországban, ami Leninnek és pártjának köszönhető. Ezzel magyarázható egyebek közt az a tény, hogy a forradalom Oroszországban a proletariátust vitte hatalomra. Azelőtt a dolog rendszerint úgy játszódott le, hogy a forradalom idején a munkások verekedtek a barikádokon, ők ontották vérüket, ők döntötték meg a régít, a hatalom azonban a burzsoák kezébe került, akik aztán elnyomták és kizsákmányolták a munkásokat. Így volt ez Angliában és Franciaországban. Így volt ez Németországban. Nálunk, Oroszországban, a dolgok más fordulatot vettek. Nálunk a munkások a forradalomnak nem csupán rohamcsapatát alkották. Az orosz proletariátus, mint a forradalom rohamcsapata, egyúttal arra is törekedett, hogy hegemónná váljék, a város és falu összes kizsákmányolt tömegeinek politikai vezetőjévé, aki ezeket a tömegeket maga köré tömöríti, a burzsoáziától elszakítja, a burzsoáziát politikailag elszigeteli. Az orosz proletariátus, mint a kizsákmányolt tömegek hegemonja, folyvást azért küzdött, hogy a hatalmat a kezébe vegye és azt a saját érdekében, a burzsoázia ellen, a kapitalizmus ellen használja ki. Voltaképpen ez a magyarázata annak, hogy a forradalom minden hatalmas akciója Oroszországban — mind 1905 októberében, mind 1917 februárjában — a színtérre hozta a munkásküldöttek szovjetjeit, mint csíráját egy új hatalmi gépezetnek, amely arra van hivatva, hogy a burzsoáziát elnyomja — szemben a burzsoá parlamenttel, mint a régi hatalmi gépezettel, melynek az a hivatása, hogy a proletariátust nyomja el. Kétízben kísérelte meg nálunk a burzsoázia, hogy a burzsoá parlamentet helyreállítsa és a szovjeteknek véget vessen: 1917 augusztusában, az „Előparlament”²⁰ idején, még mielőtt a bolsevikok a hatalmat megragadták volna s 1918 januárjában, az „Alkotmányozó Gyűlés” idején, az után, hogy a proletariátus a hatalmat magához ragadta — és mindkét alkalommal vereséget szenvedett. Miért? Azért, mert a burzsoázia politikailag már el volt szigetelve, a dolgozók milliós tömegei a proletariátust tekintették a forradalom egyetlen vezetőjének, a szovjeteket pedig a tömegek már kipróbálták és kitapasztalták mint saját munkáshatalmukat, amelyet a burzsoá parlamentért elcserélni a proletariátus számára öngyilkosság lett volna.

Nincs tehát semmi csodálatos abban, hogy a burzsoá parlamentarizmus nálunk nem vert gyökeret. Ezért juttatta a forradalom Oroszországban a proletariátust hatalomra. Ilyen eredményeket hozott az, hogy megvalósult a forradalomban a proletár hegemonia lenini rendszere.

Ötödszor: a nemzeti és gyarmati kérdés. Marx és Engels elemezvén annakidején az Iroszágban, Indiában, Kínában, Közép-Európa országaiban, Lengyelországban, Magyarországon lejátszódó eseményeket, megadták az alapvető, kiindulópontul szolgáló eszméket a nemzeti és gyarmati kérdésekben. Lenin munkáiban ezekre az eszmékre támaszkodott. Az új ezen a téren Leninnél az, hogy: a) ezeket az eszméket az imperializmus korszakának nemzeti és gyarmati forradalmairól szóló nézetek jól kiépített rendszerévé foglalta össze; b) a nemzeti és gyarmati kérdést összekapcsolta az imperializmus megdöntésének kérdésével; c) a nemzeti és gyarmati kérdést a nemzetközi proletárforradalom általános kérdése alkotórészeként nyilvánította.

Végül, a proletariátus pártjának kérdése. Marx és Engels megadták az alapvető vázlatokat a párról, mint a proletariátus élcsapatáról, ami nélkül (t. i. párt nélkül) a proletariátus nem érheti el felszabadulását, sem a hatalom megragadása értelmében, sem abban az értelemben, hogy a kapitalista társadalmat átalakítja. Az új ezen a téren Leninnél abban van, hogy ezeket a vázlatokat a proletariátusnak az imperializmus időszakában folyó harca új feltételeinek megfelelően továbbfejlesztette, és megmutatta, hogy: a) a proletariátus más szervezeti formáihoz (szakszervezetekhez, szövetkezetekhez, államszervezethez) viszonyítva a párt a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája és az a hivatása, hogy a többi szervezetnek munkáját összefoglalja és irányítsa; b) a proletariátus diktatúráját csak a párt útján, mint a diktatúra irányító ereje útján, lehet megvalósítani; c) a proletariátus diktatúrája csak abban az esetben lehet teljes, ha azt egyetlen párt vezeti, a kommunisták pártja, mely a vezetést nem osztja meg és nem is szabad, hogy megossza más pártokkal; d) a pártonbelüli vasfegyelem nélkül nem valósíthatók meg a proletariátus diktatúrája előtt álló feladatok a kizsákmányolók elnyomása és az osztálytársadalomnak szocialista társadalommá való átalakítása terén.

Íme, ez, alapjában véve, az az új, amit Lenin munkáiban adott, konkretizálva és továbbfejlesztve Marx tanítását azok-

nak az új feltételeknek megfelelően, amelyek mellett a proletariátus az imperializmus korszakában harcol.

Éppen ezért mondják nálunk, hogy a leninizmus az imperializmus és proletárforradalmak korszakának marxizmusa.

Ebből látható, hogy a leninizmust nem szabad elválasztani sem a marxizmustól, sem — annál kevésbbé — szembeállítani a marxizmussal.

A küldöttség kérdésében továbbá ez is benne van: „He-lyes volna-e azt mondani, hogy Lenin hitt az „alkotó forradalomban“, míg Marx inkább arra hajlott, hogy bevárja a gazdasági erők fejlődésének csúcspontjára jutását?“ Azt hiszem, egészen helytelen volna ezt mondani. Azt hiszem, minden népforradalom, ha igazi népforradalom, alkotó forradalom, mert összetöri a régi rendet és újat alkot, épít. Természetesen nincsen semmi alkotó elem azokban a — tisztesség ne essék szolván — „forradalmakban“, amilyenek olykor előfordulnak, mondjuk Albániában, abban a formában, hogy egyik törzs a másik ellen „felkelést“ játszik. De az ilyen „felkelés“ a marxisták sohase tekintették forradalomnak. Nyilvánvaló, hogy nem az ilyen „felkelésekről“ van szó, hanem a néptömegeknek arról a forradalmáról, amely az elnyomott osztályokat felkelti az elnyomó osztályok ellen. De az ilyen forradalomnak feltétlenül alkotónak kell lennie. Marx és Lenin az ilyen forradalomért szálltak síkra — és csakis az ilyenért. Továbbá érthető, hogy az ilyen forradalom nem jöhet bármilyen feltételek között létre, hogy csak bizonyos kedvező gazdasági és politikai feltételek közt mehet végbe.

„A leninizmus kérdései“ 10. kiad. 169—173. old.

EMIL LUDWIG NÉMET ÍRÓVAL FOLYTATOTT
BESZÉLGETÉSBŐL

1931 december 13-án

LUDWIG: Rendkívül hálás vagyok Önnek, amiért módot talált arra, hogy fogadjon. Több, mint 20 éve tanulmányozom a kiemelkedő történeti egyéniségek életét és működését. Azt hiszem, hogy jó emberismerő vagyok, de társadalom-gazdaságtani dolgokhoz egyáltalán nem értek.

SZTÁLIN: Ön szerénykedik.

LUDWIG: Nem, valóban így van. És éppen ezért teszek majd fel olyan kérdéseket, amelyeket Ön esetleg furcsáknak talál. Ma itt, a Kremlben, néhány Nagy Péterre vonatkozó emléktárgyat láttam és az első kérdés, amelyet szeretnék Önhez intézni, a következő: megengedi-e a párhuzamot Ön és Nagy Péter között? Nagy Péter műve folytatójának tekinti-e Ön magát?

SZTÁLIN: Semmiképpen. A történeti párhuzamok mindig kockázatosak. Ennek a párhuzamnak nincs értelme.

LUDWIG: De hiszen Nagy Péter nagyon sokat tett azért, hogy országát fejlessze, hogy Oroszországba átültesse a nyugati kultúrát.

SZTÁLIN: Hogyne. Nagy Péter sokat tett a földesúri osztály emelésére és az akkor keletkezőben levő kereskedői osztály fejlesztésére. Péter nagyon sokat tett azért, hogy a földesurak és kereskedők nemzeti államát megteremtse és megerősítse. De azt is meg kell mondani, hogy a földesúri osztály emelése, a kereskedők keletkező osztályának támogatása és az osztályok nemzeti államának megszilárdítása a jobbágy-paraszság rovására történt, amelyről hét bőrt nyúztak le. Ami engem illet, én csak Lenin tanítványa vagyok s célom az, hogy méltó tanítványa legyek. A feladat, amelynek életemet szentélem, egy másik osztály, mégpedig a munkásosztály felemelése. Ez a feladat nem egy akárminő nemzeti állam erősítése, hanem a szocialista állam erősítése, vagyis egy nemzetközi államé, és ennek az államnak bármily erő-

sítése egyben hozzájárul az egész nemzetközi munkásosztály erősítéséhez. Ha a munkásosztály emelésére és a munkásosztály szocialista államának erősítésére fordított munkám minden egyes lépése nem arra irányulna, hogy a munkásosztály helyzete erősödjék és javuljon, akkor életemet céltalannak tekinteném.

Látja tehát, hogy az Ön párhuzama nem találó.

Ami Lenint és Nagy Pétert illeti, Péter egy csepp volt a tengerben, Lenin azonban egész óceán.

LUDWIG: A marxizmus tagadja az egyéniség kiemelkedő szerepét a történelemben. Nem lát-e Ön ellentmondást a történelem materialista felfogása és a között, hogy Ön mégis elismeri a történelmi egyéniségek kiemelkedő szerepét?

SZTÁLIN: Nem, itt nincsen ellentmondás. A marxizmus egyáltalán nem tagadja a kiemelkedő személyiségek szerepét vagy azt, hogy emberek csinálják a történelmet. Marx „A filozófia nyomora” c. művében és más munkáiban szó van arról, hogy igenis emberek csinálják a történelmet. De, persze, az emberek nem úgy csinálják a történelmet, ahogy valamilyen fantázia sugalmazza nekik, nem úgy, ahogy az eszükbe jut. Minden egyes új nemzedék meghatározott viszonyokat talál, amelyek abban a pillanatban, amikor ez a nemzedék a világra jött, már kész alakban megvoltak. És a nagy emberek csak annyiban érnek valamit, amennyiben ezeket a viszonyokat meg tudják érteni, amennyiben megértik, hogyan kell azokat megváltoztatni. Ha nem értik ezeket a viszonyokat és úgy akarják őket megváltoztatni, ahogy a fantázia sugalmazza nekik, akkor ezek az emberek Don Quijote helyzetébe kerülnek. Ilymódon, éppen Marx szerint, egyáltalán nem szabad az embereket és a viszonyokat egymással szembeállítani. Igenis, az emberek csinálják a történelmet, de csak annyiban, amennyiben helyesen értik meg a viszonyokat, amelyeket kész formában találtak és csak amennyiben megértik, hogyan kell ezeket a viszonyokat megváltoztatni. Legalábbis így fogjuk fel Marxot mi, orosz bolsevikok. Márpedig mi Marxot évtizedeken át tanulmányoztuk.

LUDWIG: Harminc esztendővel ezelőtt, amikor én az egyetemen tanultam, számos német professzor, aki a materialista történelemfelfogás hívének tekintette magát, arra tanított bennünket, hogy a marxizmus tagadja a hősök szerepét, a hősi egyéniségek szerepét a történelemben.

SZTÁLIN: Ezek a marxizmus vulgarizátorai voltak.

A marxizmus sohasem tagadta a hősök szerepét. Ellenkezőleg, jelentősnek ismeri el ezt a szerepet, mindenestre azzal a fenntartással, amelyről éppen az imént beszéltem.

LUDWIG: Lenin hosszú éveket töltött külföldön emigrációban. Ön csak nagyon rövid ideig lehetett külföldön. Hátránynak tekintie Ön és hogyan vélekedik: azok hoztak-e több hasznot a forradalomnak, akiknek, külföldi emigrációban tartózkodva, módjuk volt arra, hogy Európát közvetlen közelből tanulmányozzák, a néppel azonban elvesztették a közvetlen kapcsolatot, vagy azok a forradalmárok, akik itt dolgoztak, ismerték a nép hangulatát, viszont kevésbé ismerték Európát?

SZTÁLIN: Lenint ki kell kapcsolni ebből az összehasonlításból. Azok közül, akik Oroszországban maradtak, nagyon kevesen voltak olyan szoros kapcsolatban az orosz valósággal, az országon belüli munkásmozgalommal, mint Lenin, jóllehet ő hosszú ideig külföldön tartózkodott. Valahányszor elutaztam hozzá külföldre — 1907-ben, 1908-ban, 1912-ben —, minden alkalommal nagy halom levelet láttam nála, amelyet a gyakorlati pártmunkások küldtek neki Oroszországból, és Lenin mindig többet tudott, mint azok, akik Oroszországban maradtak. Külföldi tartózkodását mindig tehernek érezte.

Azok az elvtársak, akik Oroszországban maradtak, akik nem utaztak külföldre, persze, sokkal nagyobb számban vannak pártunkban és pártunk vezetőségében, mint a volt emigránsok, és ezeknek természetesen lehetőségük volt arra, hogy a forradalomnak több hasznot hajtsanak, mint a külföldi emigránsok. Pártunkban egyébként kevés emigráns maradt. A kétmillió párttagból alig lehetnek többen, mint 100—200-an. A Központi Bizottság 70 tagjából alig több mint 3—4 élt emigrációban.

Ami Európa megismerését, Európa tanulmányozását illeti, természetesen azoknak, akik Európát akarták tanulmányozni, erre több lehetőségük volt, ha Európában tartózkodtak. Ebben a tekintetben azok közülünk, akik nem éltek huzamosabb ideig külföldön, egyet-mást vesztek. A külföldi tartózkodásnak azonban egyáltalában nincs döntő jelentősége az európai gazdasági élet, a technika, a munkásmozgalom káderei, a mindenféle irodalom, szépirodalom vagy tudományos irodalom tanulmányozása szempontjából. Ha egyébként egyenlők a feltételek, persze, könnyebb Európát tanulmányozni, ha ott élünk. Ennek a mínusznak azonban, amely azoknál adódik, akik nem voltak huzamosabb ideig

külföldön, nincsen nagy jelentősége. Ellenkezőleg, ismerek sok olyan elvtársat, akik vagy 20 esztendőt töltöttek külföldön, ott éltek valahol Charlottenburgban vagy a Quartier Latin-ben, évekig ültek a kávéházban, söröztek és mégse tudták Európát sem tanulmányozni, sem megérteni.

„Bolsevik“ 1932. 8. sz. 33—34. és 40—41. old.

MOSZKVA SZTÁLIN-KERÜLETÉNEK
VÁLASZTÓI GYÜLÉSÉN MONDOTT BESZÉD

1937 december 11-én a Nagyszínházban

Elvtársak, az igazat megvallva nem volt szándékomban beszédet mondani. De a mi tisztelt Nikita Szergejevicsünk²¹ úgyszólván erőszakkal hurcolt ide a gyűlésre: mondj — úgy mond — egy szép beszédet. Miről beszéljek, miféle beszédet mondjak? Mindazt, amit a választások előtt el kellett mondani, már elmondták és újra meg újra elmondták azokban a beszédekben, melyeket vezető elvtársaink, Kalinyin, Molotov, Vorosilov, Kagánovics és sokan mások a felelős elvtársak közül tartottak. Mit lehet még hozzáfűzni ezekhez a beszédekhez?

Azt mondják, hogy a választási hadjárat egynémely kérdése magyarázatra szorul. Milyen magyarázatra, miféle kérdéseket illetően? Mindazt, amit még kellett magyarázni a bolsevikok pártjának, a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek, a Szakszervezetek Összszövetségi Központi Tanácsának, az Osoaviachimnak,²² a Testnevelésügyi Bizottságnak ismert felhívásaiban már megmagyarázták és újra meg újra megmagyarázták. Mit lehet még hozzáfűzni ezekhez a magyarázatokhoz?

Persze lehetne egy amolyan könnyed beszédet mondani — mindenről és semmiről (*dérültség*). Lehet, hogy egy ilyen beszéd szórakoztatná a közönséget. Mondják, hogy az ilyen beszédeknek megvannak a maguk mesterei nemcsak ott a kapitalista államokban, hanem nálunk is, a Szovjetországban (*dérültség, taps*). Én azonban először is nem vagyok az ilyen beszédek mestere. Másodszor, érdemes-e szórakozással foglalkozni, most, amikor mi mindannyian bolsevikok, ahogy mondani szokás, „nyakig vagyunk a munkában“. Úgy gondolom, nem érdemes.

Világos, hogy ilyen körülmények között jó beszédet nem mondász.

No de, ha már egyszer kiálltam a szószékre, persze így is, úgy is mondanom kell, ha csak valamit is (*viharos taps*).

Először is köszönetet akarok mondani a választóknak (*taps*) azért a bizalomért, melyet tanúsítottak (*taps*).

Engem küldöttjelöltnek ajánlottak és a szovjetfőváros Sztálin-kerületének választási bizottsága be is jegyezt engem küldöttjelöltnek. Ez, elvtársak, nagy bizalom. Engedjék meg, hogy kifejezzem mélységes bolsevik hálámat azért a bizalomért, amelyet a bolsevikok pártja iránt, melynek tagja vagyok, és személyem iránt, aki ezt a pártot képviselem, tanúsítottak (*viharos taps*).

Én tudom, mit jelent a bizalom. A bizalom, természetesen, új, az eddiginél több kötelezettséget és következettséget új, az eddiginél nagyobb felelősséget ró rám. De hiszen nálunk, a bolsevikoknál, nem szokás a felelősséget magunktól elhárítani. Én szívesen vállalom a felelősséget (*viharos, hosszantartó taps*).

A magam részéről, elvtársak, biztosítani szeretném Önöket, hogy bátran számíthatnak Sztálin elvtársra (*viharos, szünni nem akaró óváció*. Kiáltás a teremből: „*Mi pedig valamenynyien Sztálin elvtárs mögött állunk!*”). Számíthatnak rá, hogy Sztálin elvtárs teljesíteni tudja kötelességét a néppel szemben (*taps*), a munkásosztállyal szemben (*taps*), a parasztsággal szemben (*taps*), az értelmiséggel szemben (*taps*).

Továbbá, elvtársak, üdvözölni szeretném Önöket a küszöbön álló általános népünnep, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjébe való választások alkalmából (*nagy taps*). A küszöbön álló választások, elvtársak, nem választások csupán. Ezek a választások a mi munkásaink, a mi parasztjaink, a mi értelmiségünk igazi, általános népünnep (*viharos taps*). Soha e világon ilyen valóban szabad és valóban demokratikus választások nem voltak, soha! A történelem nem ismer még egy ilyen példát (*taps*). Nem arról van szó, hogy a választások nálunk általánosak, egyenlők, titkosak és közvetlenek lesznek, jöllehet, ennek magának is nagy jelentősége van. Arról van szó, hogy az általános választásokat nálunk úgy hajtják majd végre, mint a legszabadabb és legdemokratikusabb választásokat a világ bármely más országának választásaihoz viszonyítva.

Általános választások lefolynak és előfordulnak egyes kapitalista, úgynevezett demokratikus országokban is. De milyen körülmények között mennek ott végbe a választások? Az osztályok összeütköznek, az osztályok ellenségeskednek,

a tőkések, a földesurak, a bankárok és a kapitalizmus egyéb cápái nyomást gyakorolnak a választókra. Az ilyen választásokat, még ha általánosak, egyenlők, titkosak és közvetlenek is, nem lehet egészen szabad és egészen demokratikus választásoknak nevezni.

Nálunk, a mi országunkban, ellenkezőleg, a választások egészen más körülmények közt mennek végbe. Nálunk nincsenek tőkések, nincsenek földesurak, következésképpen nyomás sincs a birtokos osztályok részéről a birtoktalanokra. A választások nálunk a munkások, a parasztok, az értelmiség együttműködésének körülményei között, az egymás iránti kölcsönös bizalom, mondhatnám kölcsönös barátság körülményei között mennek végbe, minthogy nálunk nincsenek tőkések, nincsenek földesurak, nincs kizsákmányolás, és tulajdonképpen nincs is, aki nyomást gyakorolhatna a népre, hogy akaratát meghamisítsa.

Ezért van az, hogy a mi választásaink az egyedüli valóban szabad és valóban demokratikus választások az egész világon (*nagy taps*).

Ilyen szabad és valóban demokratikus választások csak a szocialista rend diadalának talaján keletkezhetnek, csakis azon az alapon, hogy nálunk a szocializmus nemcsak épül, hanem már az életbe, a nép mindennapi életébe is átment. Tíz évvel ezelőtt lehetett volna vitatkozni arról, lehet-e nálunk szocializmust építeni vagy sem. Ma ez már nem vitás kérdés. Ma ez a tények kérdése, az eleven élet kérdése, a nép egész életét át meg átható mindennapi szokások kérdése. Gyárainkban és üzemeinkben tőkések nélkül dolgoznak. A munkát a népből jött emberek vezetik. Éppen ez az, amit nálunk gyakorlati szocializmusnak neveznek. Mezőinkön a föld dolgozói földesurak, kulákok nélkül dolgoznak. A munkát a népből jött emberek vezetik. Ez az, amit nálunk az életformába átment szocializmusnak neveznek, ez az, amit nálunk szabad szocialista életnek neveznek.

Ezen az alapon keletkeztek nálunk az új, valóban szabad és valóban demokratikus választások, az olyan választások, melyekre nincs példa az emberiség történetében.

Hogyne üdvözlém ezek után Önöket az általános népünnep, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjébe való választások alkalmából! (*Viharos ováció, tüntetés az egész teremben.*)

Továbbá, elvtársak, szeretnék Önöknek egy tanácsot adni, a küldöttjelölt tanácsát választóinak. Ha a kapitalista

országokat vesszük, hát ott képviselők és választók között bizonyos sajátságos, mondhatnám, meglehetősen furcsa viszonyok állnak fenn. Amíg a választások tartanak, a képviselők kacérkodnak a választókkal, udvarolnak nekik, hűséget fogadnak, garmadával adnak mindenféle ígéreteket. Úgy fest a dolog, mintha a képviselők teljesen a választóktól függnének. Mihelyt azonban a választások lezajlottak és a jelöltekből képviselők lesznek — a viszony gyökeresen megváltozik. Ahelyett, hogy a képviselők a választóktól függnének, kiderül, hogy teljesen függetlenek a választóktól. Négy-öt éven át, azaz egészen az új választásokig, a képviselő teljesen szabadnak, függetlennek érzi magát a néptől, választóitól. Átmehet az egyik táborból a másikba, leterhet a helyes útról a rossz útra, meg bizonyos, nem egészen közérdekű üzelmekbe is keveredhetik, cigánykereket hánnyhat, ahogy jól esik neki — ő független.

Tekinthetjük-e az ilyen viszonyt normálisnak? Semmi esetre sem, elvtársak! Ezt a körülményt vette figyelembe Alkotmányunk és olyan törvényt iktatott be, amelynek erejénél fogva a választóknak joguk van küldötteiket idő előtt visszahívni, ha azok elkezdenek turpiskodni, ha letérnek az útról, ha megfélemedeznek arról, hogy a néptől, a választóktól függnék.

Ez kitűnő törvény, elvtársak. A küldöttnek tudnia kell, hogy ő a nép szolgája, a nép küldöttje a Legfelsőbb Szovjetbe, s hogy azt az irányvonalat kell követnie, amely szerint adott neki utasítást a nép. Ha letért az útról, a választóknak joguk van új választások kitűzését követelni és az útról letért küldöttnak a szűrét kitenni (*derültség, taps*). Ez kitűnő törvény. Az én tanácsom, a küldöttjelölt tanácsa választóinak az, hogy emlékezzenek a választóknak erre a jogára — arra a jogra, hogy a küldötteket idő előtt visszahívhatják, kövessék figyelemmel küldöttjeiket, ellenőrizzék őket, s ha azoknak eszükbe jutna a helyes útról letérni, rázák le őket magukról, követeljék új választások kiírását. A kormány köteles az új választásokat kiírni. Az én tanácsom — emlékezzenek erre a törvényre és használják is fel alkalomadtán.

Végül a küldöttjelöltnek még egy tanácsa van választói részére: Mit kell általában véve követelniök küldöttjeiktől, ha az összes lehetséges követelések közül a legelemibb követeléseket ragadjuk ki?

A választóknak, a népnek azt kell követelniök képviselő

selőiktől, hogy maradjanak feladataik magaslatán, hogy munkájukban ne süllyedjenek le a politikai nyárspolgárok színvonalára, hogy a lenini típusú politikai vezetők posztját töltsék be, hogy ugyanolyan félreérthetetlen és határozott vezetők legyenek, mint Lenin (*taps*), hogy ugyanolyan féltelmet nem ismerők legyenek a harcban és könyörtelenek a nép ellenségeivel szemben, amilyen Lenin volt (*taps*), hogy mentesek legyenek minden pániktól, mindentől, ami csak hasonlít is a pánikhoz, amikor a helyzet bonyolulttá kezd válni és a láthatáron valamiféle veszély rajzolódik ki, hogy ők is mentesek legyenek a pániknak még az árnyékától is, mintahogy mentes volt Lenin (*taps*), hogy bonyolult kérdések eldöntésénél, amikor minden irányú tájékozódásra van szükség és minden kedvező és kedvezőtlen körülményt minden oldalról számba kell venni, ugyanolyan bölcssek és megfontoltak legyenek, amilyen Lenin volt (*taps*), hogy ugyanolyan igazságosak és becsületesek legyenek, mint volt Lenin (*taps*), hogy ugyanúgy szeressék népüket, mint szerette népét Lenin (*taps*).

Mondhatjuk-e, hogy valamennyi küldöttjelölt éppen ilyenfajtajú politikus? Én ezt nem mondhatnám. Mindenféle ember van e világon, mindenféle politikus van e világon. Vannak olyan emberek, akikről nem tudod megmondani, mifélék: jók-e vagy rosszak, bátrak-e vagy gyávák, a néppel tartanak-e mindvégig vagy a nép ellenségeivel. Vannak ilyen emberek és vannak ilyen politikusok. Köztünk bolsevikok közt is vannak ilyenek. Önök maguk is tudják, elvtársak, hogy nincsen család szégyenfolt nélkül (*derültség, taps*). Az ilyen bizonytalan típusú emberekről, azokról, akik inkább emlékeztetnek politikai nyárspolgárokra, semmint politikai vezetőkre, az ilyen bizonytalan, ki nem alakult típusú emberekről igen találóan jegyezte meg Gogolj, a nagy orosz író: „meghatározhatatlan emberek, se nem ilyenek, se nem olyanok, nem érted, mifélék, se nem Bogdánok a városban, se nem Szelifánok a falun“ (*derültség, taps*). Az ilyen meghatározhatatlan emberekről és közéleti szereplőkről is igen találóan mondja nálunk a nép: „ilyen-amolyan ember, se hal, se hús“ (*általános derültség, taps*), „istennek nem gyertya, ördögnek nem pizskavas“ (*általános derültség, taps*).

Nem mondhatom teljes bizonyossággal, hogy a küldöttjelöltek közt (persze ezer bocsánatot kérek tőlük) és közéleti szereplőink közt is nincsenek olyanok, akik leginkább politikai nyárspolgárokra hasonlítanak, akik jellemük, ar-

cúlatuk szerint olyan típusú emberek, akikről a nép azt szokta mondani: „istennek nem gyertya, ördögnek nem pizskavas“ (derűtség, taps).

Szeretném, elvtársak, ha önök rendszeresen befolyásolnák küldöttjeiket, ha lelkükre kötnék, hogy tartsák szem előtt a nagy Lenin alakját és mindenben utánozzák Lenint (taps).

A választók funkciói a választással nem érnek véget. Folytatódnak a Legfelsőbb Szovjet adott ülészakának egész tartama alatt. Már beszéltem arról a törvényről, amely a választóknak megadja a jogot, hogy küldöttjeiket, ha a helyes útról letérnek, idő előtt visszahívják. Következésképpen a választóknak kötelessége és joga, hogy küldöttjeiket állandóan ellenőrzés alatt tartsák s beléjük oltás, hogy semmiestre se sülyedjenek a politikai nyárspolgárok színvonálára, arra ösztökéljék őket, hogy olyanok legyenek, mint amilyen a nagy Lenin volt (taps).

Ez, elvtársak, a második tanácsom önöknek, egy küldöttjelölt tanácsa választóinak. (Viharos, szűnni nem akaró taps, mely ünneplésbe megy át. A teremben mindenki feláll és tekintetét a kormánypáholy felé fordítja, ahová Sztálin elvtárs indult. Kiáltások hangzanak fel: „Éljen a nagy Sztálin!“ „Hurrá Sztálin elvtárs!“ „Éljen Sztálin elvtárs!“ „Éljen a legjobb leninista, a Szövetségi Szovjetnek küldöttje — Sztálin elvtárs! Hurrá!“).

„Právda“ 1937 december 12. 340. sz.

BESZÉD A FŐISKOLÁK TUDOMÁNYOS MUNKÁSAINAK FOGADÁSÁN A KREMLBEN

1938 május 17-én

Elvtársak!

Engedjék meg, hogy poharamat a tudományra, a tudomány felvirágzására, a tudomány embereinek egészségére emeljem.

A tudománynak, annak a tudománynak a felvirágzására, amely nem keríti el magát a néptől, nem tartja magát távol a néptől, hanem kész szolgálni a népet, kész a népnek a tudomány minden vívmányát átadni, amely a népet nem kényszerből, hanem önkéntesen, szívesen szolgálja (*taps*).

A tudománynak, annak a tudománynak a felvirágzására, amely régi és elismert vezetőinek nem engedi meg, hogy a tudomány áldozópapjainak, a tudomány monopolistáinak módjára önelégülten begubózzanak, amely a tudomány öreg művelői és a tudomány fiatal művelői közti szövetség értelmét, jelentőségét, mindenható erejét felfogja, amely a tudomány összes kapuit önként és készséggel kitarja országunk fiatal tudományos erői előtt és lehetőséget ad nekik arra, hogy meghódítsák a tudomány legmagasabb csúcsait, amely elismeri, hogy a jövő a tudomány fiatalságáé (*taps*).

A tudománynak, annak a tudománynak a felvirágzására, amelynek művelői, noha a tudományban kialakult hagyományok erejét és jelentőségét átértik és a tudományok érdekében hozzáértően ki is használják, mégsem akarnak e hagyományok rabjává lenni — annak a tudománynak a virágzására, amelynek megvan a bátorsága, elszántsága arra, hogy a régi hagyományokat, normákat, szabályokat összetörje, ha elavulnak, ha a haladás fékezőivé válnak, s új hagyományokat, új normákat, új szabályokat tud teremteni (*taps*).

A tudomány, fejlődése során, nem kevés olyan bátor embert ismer, aki semilyen akadállyal nem törődve, mindennel dacolva, össze tudta törni a régit és tudott újat alkotni. A tu-

domány olyan férfiai, mint Galilei, Darwin és sokan mások, közismertek. A tudomány egy ilyen úttörőjénél, aki egyben korunk legnagyobb embere — szeretnék megállapodni. Leninre gondolok, tanítómesterünkre, nevelőnkre (taps). Emlekezzenek az 1917-es évre. Oroszország társadalmi fejlődésének tudományos elemzése alapján, a nemzetközi helyzet tudományos elemzése alapján Lenin akkor arra a következtetésre jutott, hogy az adott helyzetből az egyetlen kivezető út a szocializmus győzelme Oroszországban. Ez az akkori idő sok tudományos férfiai számára több mint váratlan következtetés volt. Plechánov, a tudomány kiváló férfiainak egyike, akkoriban megvetéssel beszélt Leninről és azt állította, hogy Lenin „félrebeszél”. A tudomány nem kevésbé ismert más férfiai azt állították, hogy „Leninnek elment az esze” s hogy el kellene őt valahová dugni, lehetőleg jó messzire. A tudomány minden rendű és rangú embere Lenin ellen üvöltött akkoriban, mint olyan ember ellen, aki lerombolja a tudományt. Lenin azonban nem riadt vissza attól, hogy az ár ellen ússzon és szembeforduljon a megcsontosodással. És Lenin győzött (taps).

Íme, mintaképe a tudomány emberének, aki bátran harcol az elavult tudomány ellen s az új tudomány számára törli az utat.

Az is előfordul, hogy a tudomány és technika új útjait néha nem a tudomány terén közismert emberek egyengetik, hanem a tudományos világban teljesen ismeretlen emberek, egyszerű emberek, a gyakorlat emberei, a maguk szakmájának újitói. A közös asztalnál itt ül Sztahánov²³ és Papánjin²⁴ elvtárs. Ismeretlen emberek a tudományos világban, nincs tudományos fokozatuk, a maguk szakmájának gyakorlati emberei. De ki ne tudná, hogy Sztahánov és a sztahánovisták gyakorlati munkájuk során az ipar területén fennálló normákat, amelyeket a tudomány és technika ismert emberei állapítottak meg — mint elavultakat, megdöntöttek és új normákat vezettek be, amelyek a valódi tudomány és technika követelményeinek megfelelnek. Ki ne tudná, hogy Papánjin és a papánjinisták az úszó jégtáblán végzett gyakorlati munkájuk során minden különösebb fáradság nélkül, csak úgy mellékesen, a régi elképzeléseket a Sarkvidékről, mint elavultakat megdöntötték és új ismeretekkel váltották fel őket, melyek az igazi tudomány követelményeinek megfelelnek? Ki tagadhatja, hogy Sztahánov és Papánjin újitók a tudomány terén, hogy a mi haladó tudományunk emberei?

Ilyen „csodák“ is megesnek a tudományban.

A tudományról beszéltem. Tudomány azonban különféle van. Azt a tudományt, amelyről én beszéltem, *élenjáró* tudománynak nevezik.

A mi élenjáró tudományunk felvirágzására!

Az élenjáró tudomány embereinek egészségére!

Leninre és a leninizmusra!

Sztahánov és a sztahánovisták egészségére!

Papánjin és a papánjinisták egészségére! (Taps.)

„Právda“ 1938 május 19. 136. sz.



JEGYZETEK

¹ *Londoni kongresszus*, az OSzDMP ötödik kongresszusa, 1907 május 13—június 1. A bolsevikok 105 küldöttel vettek részt a kongresszuson, a mensevikok 97-tel. A lengyel és lett szociáldemokrata szervezetek képviselői is a bolsevikok mellé álltak. Ennek eredményeképpen a bolsevikoknak biztos többsége volt a kongresszuson. A kongresszus minden fontosabb kérdésben (a polgári pártokhoz való viszony, a szakszervezetek stb. kérdésében) jóváhagyta a bolsevikok politikáját.

Tyszko Leo (Jogichesz) (1867—1919), a lengyel szociáldemokrácia egyik megalapítója. Az OSzDMP londoni (V.) kongresszusán Tyszko Rosa Luxemburggal együtt vezette a lengyel szociáldemokrácia küldöttségét és — noha számos fenntartással és ingadozással — támogatta a bolsevikokat. — 9

² *Noske, Gustav* (1868—1946), német szociáldemokrata, szélsőséges opportunist. Az imperialista háború éveiben (1914—1918) szociálszoviniszta. 1919-ben Scheidemann szociáláruló kormányának belügyminisztereként vadállati módon elfojtotta a berlini proletariátus januári felkelését. Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolásának egyik szervezője.

Scheidemann, Philipp (1865—1939), a német szociáldemokrácia jobbszárnyának egyik vezetője. Az 1914—1918-as imperialista háború kezdete óta megrögzött szociálszoviniszta. Az 1918-as németországi novemberi forradalom és a berlini proletariátus 1919 januári felkelése véres elfojtásának, valamint Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolásának egyik szervezője.

³ *Liebknecht, Karl* (1871—1919), a német forradalmi proletariátus vezetője. Kora ifjúsága óta résztvett a munkásmozgalomban. Az 1914—18-as imperialista háború idején Clara Zetkinnel, Rosa Luxemburggal, Franz Mehringgel és másokkal együtt fellépett a II. Internacionále vezetőinek szociálszoviniszta mámora ellen és a következetesen internacionalista álláspont mellett szállt síkra. Liebknecht — egyik megalapítója a forradalmi „Spartakus“-szövetségnek, amely később a Németországi Kommunista Párt magvát képezte. Háborúellenes agitációja miatt 1916-ban letartóztatták és kényszermunkára küldték. 1918 október 23-án, amikor kiszabadult a börtönből, a bolsevik párt Központi Bizottsága üdvözlét küldte neki Lenin, Szverdlov és Sztálin aláírásával. Liebknecht vezette a német proletariátus forradalmi harcát. Irányította a Németországi Kommunista Párt alakuló kongresszusának egybehívását és munkáját. Scheidemann és Noske szociáláruló kormánya a berlini proletariátus 1919 januári felkelésének véres elfojtása után letartóztatta

és bestiális módon meggyilkolta. Lenin az „új, igazi proletár Internacionále” képviselőjének nevezte Karl Liebknechtet.

² *Luxemburg, Rosa* (1871–1919), a lengyel és német forradalmi munkásmozgalom ismert politikusa, harcolt a nemzetközi szociáldemokrácia opportunizmusa és revizionizmusa ellen. Ellentétben a II. Internacionále „vezéreivel”, akik a szociálsovinizmus útjára léptek, a háború kezdetétől internacionalista állásponton volt. A novemberi (1918) forradalom után végleg szakít a II. Internacionáléval, megalapítja és szerkeszti a „Rote Fahne” című lapot. Karl Liebknechtrel együtt részt vesz a Németországi Kommunista Párt alakuló kongresszusának megszervezésében és munkájában. Scheidemann és Noske szociáláruló kormánya a berlini proletariátus 1919 januári felkelésének elfojtása után letartóztatta és bestiális módon meggyilkolta. Elméleti és taktikai nézeteiben számos kispolgári jellegű nagy hibát („luxemburgizmus”) követett el a párt szerepének, az imperializmusnak kérdésében, a nemzeti kérdésben stb. Lenin és Sztálin kimerítően bírálta a „luxemburgizmust”. — 12

³ *Júliusi válság*, az 1917 július 3–5-én lefolyt események változták ki. Petrográdban ezekben a napokban ösztönösen tüntettek a forradalmi munkások és katonák, s azt követelték, hogy adják át a hatalmat a szovjeteknek. A bolsevikok még nem tartották időszerűnek a fegyveres felkelést és fékeztek a tömegeket. De amikor a forradalmi tömegek már kimentek az utcára, a bolsevikok az élükre álltak és minden erejükkel igyekeztek békés jelleget adni a tüntetésnek. A burzsoázia a mensevikek és eszerek segítségével le akart számolni a forradalommal. A polgári Ideiglenes Kormány, amelynek élén az eszer Kerenszkij állott, katonaságot vezényelt ki a tüntetők ellen, üldözni kezdte a bolsevikokat, betiltotta a bolsevikok központi lapját, a „Právdá”-t, elrendelte Lenin letartóztatását, aki kénytelen volt illegálisba menni, letartóztatta a bolsevik párt több tekintélyes tagját stb. De a párt Lenin és Sztálin vezetésével ilyen körülmények között is tudott komoly politikai munkát kifejtteni és elő tudta készíteni a proletárforradalom 1917 októberében kivívott győzelmét. — 12

⁴ *Breszti időszak*, az új n. breszti békével kapcsolatos. A fiatal szovjet köztársaság, amely még nem szilárdult meg, kénytelen volt elfogadni az 1918 március 3-án Breszt-Litovszkban aláírt rablóbékét, amelyet Németország és szövetségesei ráerőszakoltak. A császári Németország 1918 novemberében bekövetkezett összeomlása után a szovjetkormány megsemmisítette a breszti békét. — 12

⁵ *Bulygini Duma*, így nevezték Bulygin belügyminiszterről, aki 1905 augusztusában a cár megbízásából rendelettervezetet dolgozott ki tanácsadói joggal felruházott képviseleti intézmény összehívásáról. A bulygini Dumát azonban egyáltalán nem hívták egybe. A cári kormány az 1905 őszen lejátszódott események nyomására kénytelen volt ezt a tervezetet elejteni s ígéretet tett, hogy törvényhozásra jogosult intézményt fog összehívni. — 14

⁶ *Kadetpárt*, Alkotmányos (Konstitucionális) Demokrata Párt, melyet kezdetőről röviden Kadetpártnak neveztek, a legjelentősebb polgári párt Oroszországban, a liberális monarchista burzsoázia pártja; 1905 októberében alakult meg. A kadetek a „népszabadság” pártjának nevezték magukat és igyekeztek a maguk oldalára vonni a parasztságot. A cárizmust alkotmányos monarchia formájában

akarták fenntartani. Később a kadetek az imperialista burzsoázia pártjává lettek. Az Októberi Szocialista Forradalom után ellenforradalmi összeesküvéseket és a Szovjetköztársaság ellen felkelést szerveztek. — 14

⁸ „A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban“, Lenin könyve, amely 1905 júliusban jelent meg Genfben. (Magyar kiadása: A marxizmus—leninizmus kis könyvtára 14—15. sz. Szikra 1948.) „Lenin e művének történelmi jelentősége elsősorban abban áll, hogy ideológiailag szétzúzta a mensevikek kispolgári jellegű taktikai álláspontját, felfegyverezte Oroszország munkásosztályát a polgári demokratikus forradalom továbbfolytatására, a cárizmus elleni új támadásra és megadta az orosz szociáldemokraták számára a polgári forradalom szocialista forradalomba való átnövésének világos perspektíváját. — De Lenin művének jelentősége ebben nem merül ki. Ennek a könyvnek felbecsülhetetlen értéke, hogy a marxizmust a forradalom új elméletével gazdagította és lefektette a bolsevik párt ama forradalmi taktikájának alapjait, melynek segítségével országunk proletariátusa 1917-ben győzelmet aratott a kapitalizmus felett“ (A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Szikra 1948. 65. old.). — 14

⁹ Alkotmányozó Gyűlés, az 1917 végén megválasztott Alkotmányozó Gyűlés túlnyomó többségében az eszerek és kadetek ellenforradalmi pártjainak képviselőiből állott. A szovjethatalom 1918 január 5-én feloszlatta. — 14

¹⁰ Lassalle, Ferdinand (1825—1864), német író és politikus, az „Általános Német Munkásszövetség“ megalapítója (1863). Újabban felfedezett okmányok alapján bebizonyult, hogy már az „Általános Német Munkásszövetség“ megalapítása előtt folytatott tárgyalásokat Bismarckkal. A német munkásmozgalom reformista áramlatának elindítója. — 15

¹¹ Blanqui, Louis August (1805—1881), híres francia forradalmár és szocialista. Tevékenyen részt vett az 1830-as és 1848-as forradalomban. Összesen 37 évet töltött börtönben. A marxizmus és leninizmus klasszikusai Blanqui-t kiváló forradalmárnak és a szocializmus hívének tartották; ugyanakkor bírálták szektáriussága és összeesküvő módszerei miatt. „A blanquizmus — írta Lenin — az emberiségnek a bérabságtól való megváltását nem a proletariátus osztályharcától, hanem egy nem nagy, intellektuel kisebbség összeesküvésétől várja.“ — 15

¹² „Az orosz szociáldemokraták feladatai“, programbrósúra, amelyet Lenin 1897 végén, az oroszországi munkásmozgalom hajnalán írt szibériai száműzetésben. Lenin a forradalmi szociáldemokratákhoz intézett felhívással fejezi be a broszúrát: „Munkára hát, elvtársak! Ne vesztegessük a drága időt. Az orosz szociáldemokratáknak még tömémentelen munkát kell végezniök, hogy az ébredő proletariátus igényeit kielégítsék, a munkásmozgalmat megszervezzék, a forradalmi csoportokat és egymással való kapcsolatukat megerősítsék, a munkásokat propaganda- és agitációs irodalommal ellássák és az Oroszország minden részében szétszórott munkásköröket és szociáldemokrata csoportokat egységes szociáldemokrata munkáspárttá egyesítsék“ (Lenin: Válogatott művek. I. köt. 171—72. old.). — 15

¹³ Lenin 1922 május 26-án megbetegedett. A Moszkva melletti Gorkij faluban gyógykezelte magát. Július közepén az orvosok

megengedték neki, hogy állami és pártügyekben levelezzen. 1922 október 2-án Lenin visszatért Moszkvába és megkezdte munkáját. — 16

¹⁴ Az *eszerek pere*, 1922 július 8—augusztus 7. Moszkvában. A per feltárta az eszer („szociálforradalmár”) párt központi bizottságának ellenforradalmi tevékenységét, amely Lenin ellen szervezett több merényletben, a kommunista párt vezetőinek meggyilkolásában, szovjetellenes felkelések szervezésében, imperialista beavatkozások támogatásában stb. nyilvánult meg. — 16

¹⁵ *Génua és Hága*, az 1922-ben Genuában (Olaszország) és Hágában (Hollandia) megtartott nemzetközi konferenciáról van szó, amelyeken a szovjet köztársaság küldöttei is résztvettek. Ezekon a konferenciákon a szovjet küldöttek határozottan visszautasították azokat a kísérleteket, hogy a fiatal szovjet államra olyan jogi és pénzügyi rendszert kényszerítsenek, amely valójában teljesen guzbakötötte volna a szovjet államot. — 16

^{15a} *Kolcsak, A. V.* (1873—1920) — cári tengernagy, aki a Szovjetunióban a polgárháború éveiben a szibériai ellenforradalom élén állt. A külföldi beavatkozók támogatásával kikiáltották „Oroszország főkormányzójává”. A Vörös Hadsereg 1919 végén teljesen szétzúzta Kolcsak hadseregét, Kolcsakot pedig 1920 februárjában agyonlőtték. — *Dzenjikin, A. I.* (szül. 1872-ben) — cári tábornok, aki 1919-ben a déloroszországi ellenforradalmat vezette. Miután csapatait a Vörös Hadsereg 1920 februárjában leverte, külföldre menekült. Amerikában él. — 18

¹⁶ „*Iszkra*” („Szikra”), az oroszországi forradalmi marxisták első országos lapja, amelyet Lenin 1900 decemberében alapított. Külföldön jelent meg és Oroszországban illegálisan terjesztették. A lenini „*Iszkra*”, 1900—1903-ig óriási történelmi szerepet töltött be azzal, hogy előkészítette az orosz proletariátus önálló politikai pártjának megalapítását. 1903 novemberében, röviddel az OSzDMP II. kongresszusa után, az 52. számmal az „*Iszkra*” a mensevikek kezébe került. Lenin kivált a szerkesztőségéből. „Ez időtől fogva szoktunk a pártban a régi *Iszkrá'*-ról mint a lenini, bolsevik *Iszkrá'*-ról és az új *Iszkrá'*-ról mint mensevik opportunisták lapról beszélni.” (A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története, Szikra 1948. 39. old.) Az „*Iszkra*” utolsó, 112. száma 1905 október 8-án jelent meg. — 23

¹⁷ *Sztolypini párt* (sztolypini munkáspárt), így nevezték gúnyosan az 1905-ös forradalom bukása után felülkerekedett reakció idején a mensevik likvidátorokat, akik a proletariátus forradalmi illegális pártjáról való lemondást és „nyílt” legális párt alakítását hirdették. Ez a párt a sztolypini rendszer keretein belül működött volna (Sztolypin cári miniszterelnök volt). — 27

¹⁸ *Guesde, Jules* (1845—1922), a francia szocialista párt egyik megalapítója és vezetője. Sok éven át harcolt a francia munkásmozgalom opportunizmusa ellen, majd az 1914—1918-as imperialista háború kezdetén elpártolt a forradalmi munkásmozgalomtól és a francia polgári kormány minisztere lett. — 28

¹⁹ *Párizsi Kommún*, „a munkásosztály első kormánya” (Marx) 1871 márciusában a párizsi proletariátus felkelésének eredménye-

képpen jutott hatalomra. A reakciós francia kormány a porosz megszállócsapatok segítségével vérbefojtotta. — 33

²⁰ „Előparlament“, állandó tanácskozó testület, amelyet a burzsoázia a szovjetek elleni harc céljából különböző társadalmi szervezetek képviselőiből 1917 október elején alakított. Az „Előparlament“-et úgy tákolták össze, hogy abban a burzsoázia és a burzsoázia ügynökei — a mensevikek és eszerek — többségben voltak. Az „Előparlament“ bolsevik frakciója — miután felolvasta deklarációját — már az első ülésről kiyonult és a továbbiakban bojkottálta az „Előparlament“-et. Ezt a taktikát a párt Központi Bizottsága Lenin és Sztálin javaslatára fogadta el, szemben Kámenjev és Zinovjev javaslatával. Kámenjev és Zinovjev meg akartak egyezni az eszerekkel és mensevikekkel és igyekeztek az „Előparlament“-ben való részvétellel megghiúsítani a fegyveres felkelést. — 35

²¹ Nikita Szergejevics, Csurcsov, abban az időben a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja moszkvai szervezetének vezetője. — 42

²² Oszoaviachim, társadalmi szervezet, amelynek az a célja, hogy támogassa a Szovjetunió légi és vegyészeti védelmi szervezetét. — 43

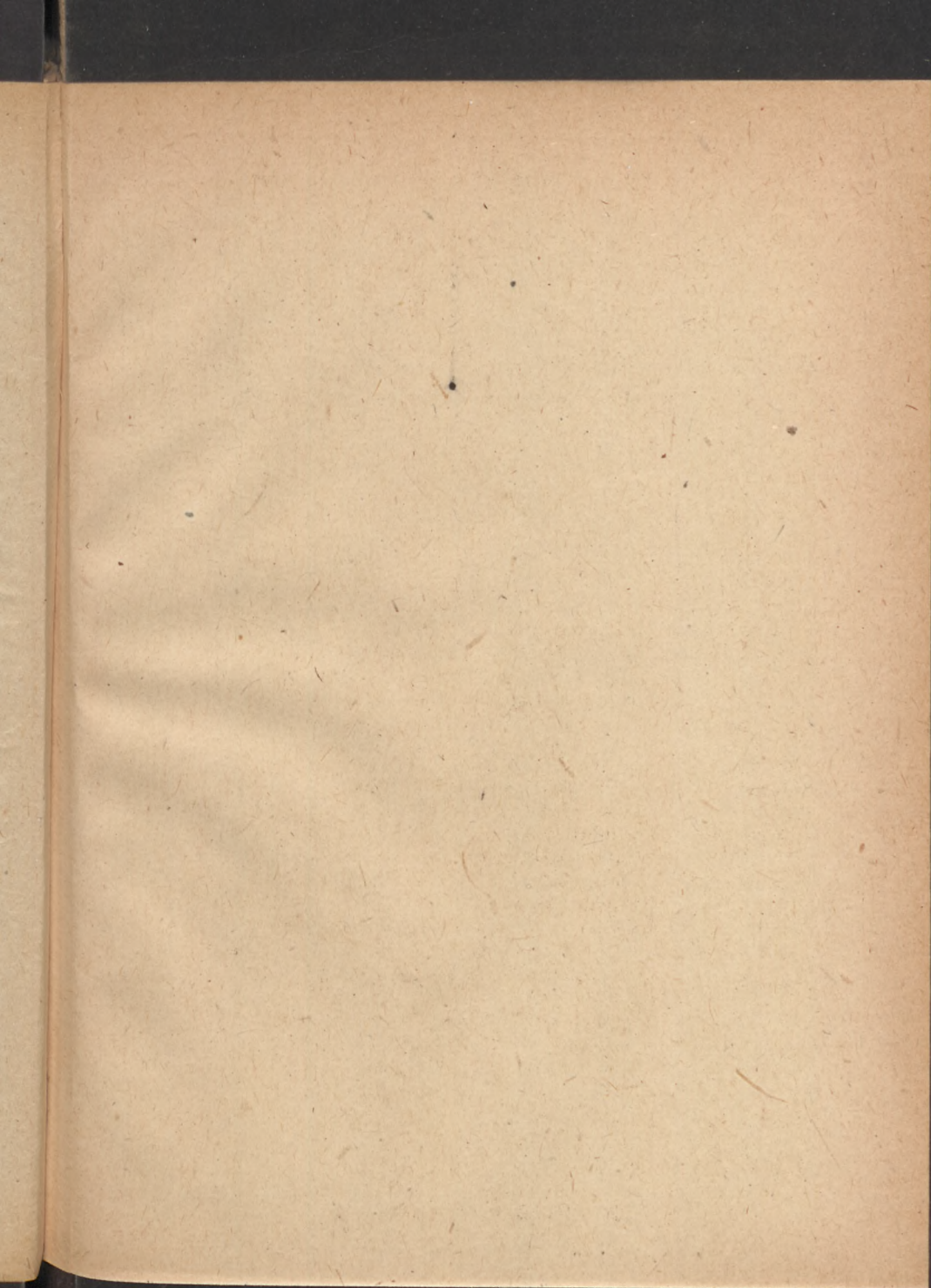
²³ Sztahánov, A. G. (szül. 1905-ben), donyeci bányász. Kezdeményezője annak a tömegmozgalomnak, amely azt tűzte ki céljául, hogy a Szovjetunió iparában és mezőgazdaságában nagy mértékben fokozza a munka termelékenységét. Ezt a mozgalmat Sztahánov-mozgalomnak nevezték el. — 49

²⁴ Papánjin, I. (szül. 1894-ben), sarkkutató, az „Északi Sarkvidék“ nevű megfigyelő-állomás parancsnoka. Ez a megfigyelő-állomás egy úszó jégtáblán 1937 május 21—1938 február 19. működött. — 49



TARTALOM

Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt szervezője és vezére. Lenin 50. születésnapja alkalmából írott cikk (1920 április 23)	9
1. Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt szervezője	10
2. Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt vezére	12
Megjegyzések (1922 szeptember 25).....	16
Lenin halálára. Beszéd a Szovjetek II. összszövetségi kongresszusán, 1924 január 26-án	18
Leninről. Beszéd a Kreml katonai tanfolyama hallgatóinak ünnepi estjén, 1924 január 28-án ..	23-31
A köszáli sas	23
Szerénység	24
A logika ereje	25
Sopánkodás nélkül	25
Kérkedés nélkül	26
Elvi szilárdság	27
A tömegekbe vetett hit	28
A forradalom lángelméje	29
Az első amerikai munkásküldöttséggel folytatott beszélgetésből, 1927 szeptember 9-én	32
Emil Ludwig német íróval folytatott beszélgetésből, 1931 december 13-án	33
Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén mondott beszéd, 1937 december 11-én a Nagyszínházban...	42
Beszéd a főiskolák tudományos munkásainak fogadásán, a Kremlben 1938 május 17-én.....	48
Jegyzetek	51



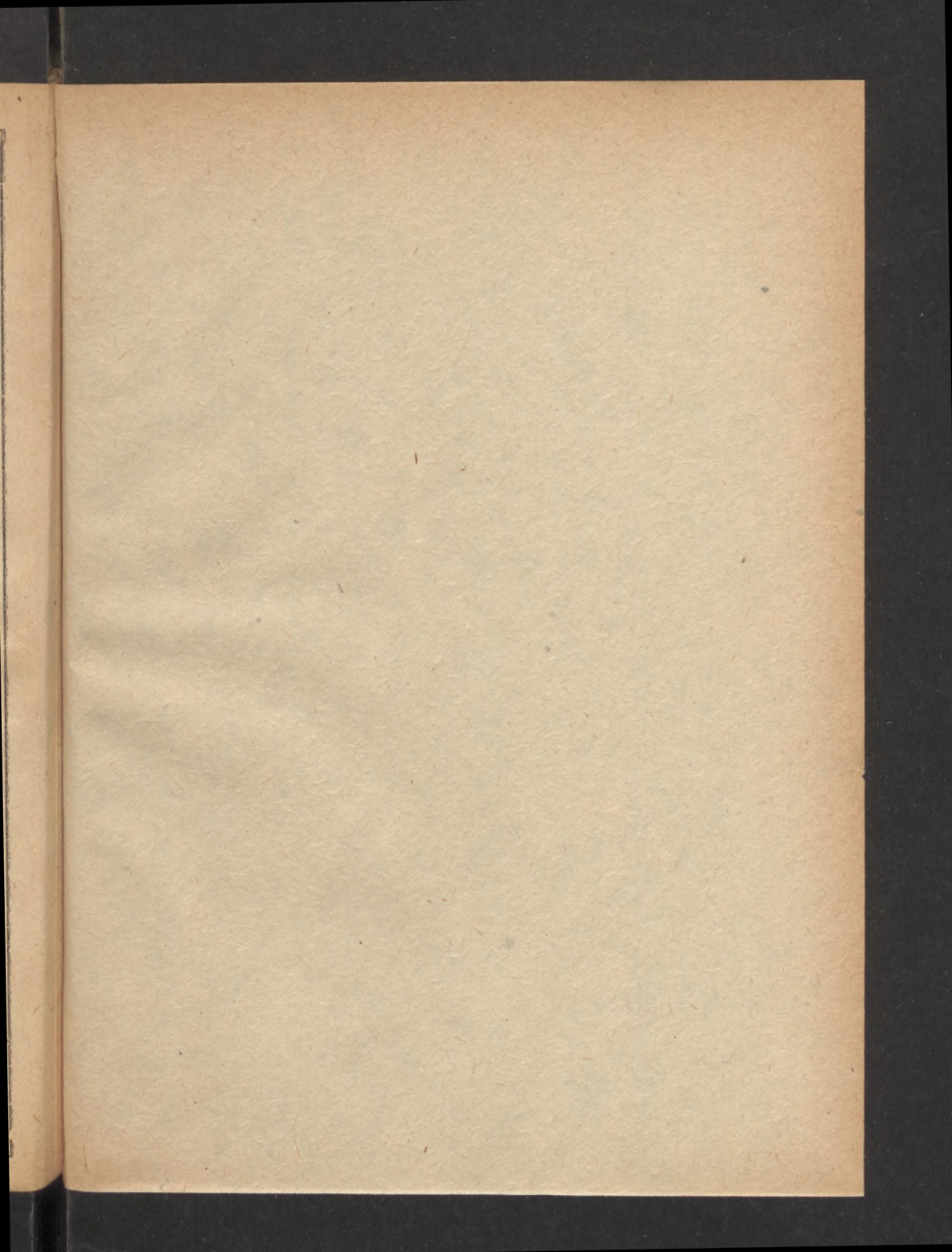
Az elméleti színvonal emeléséért!

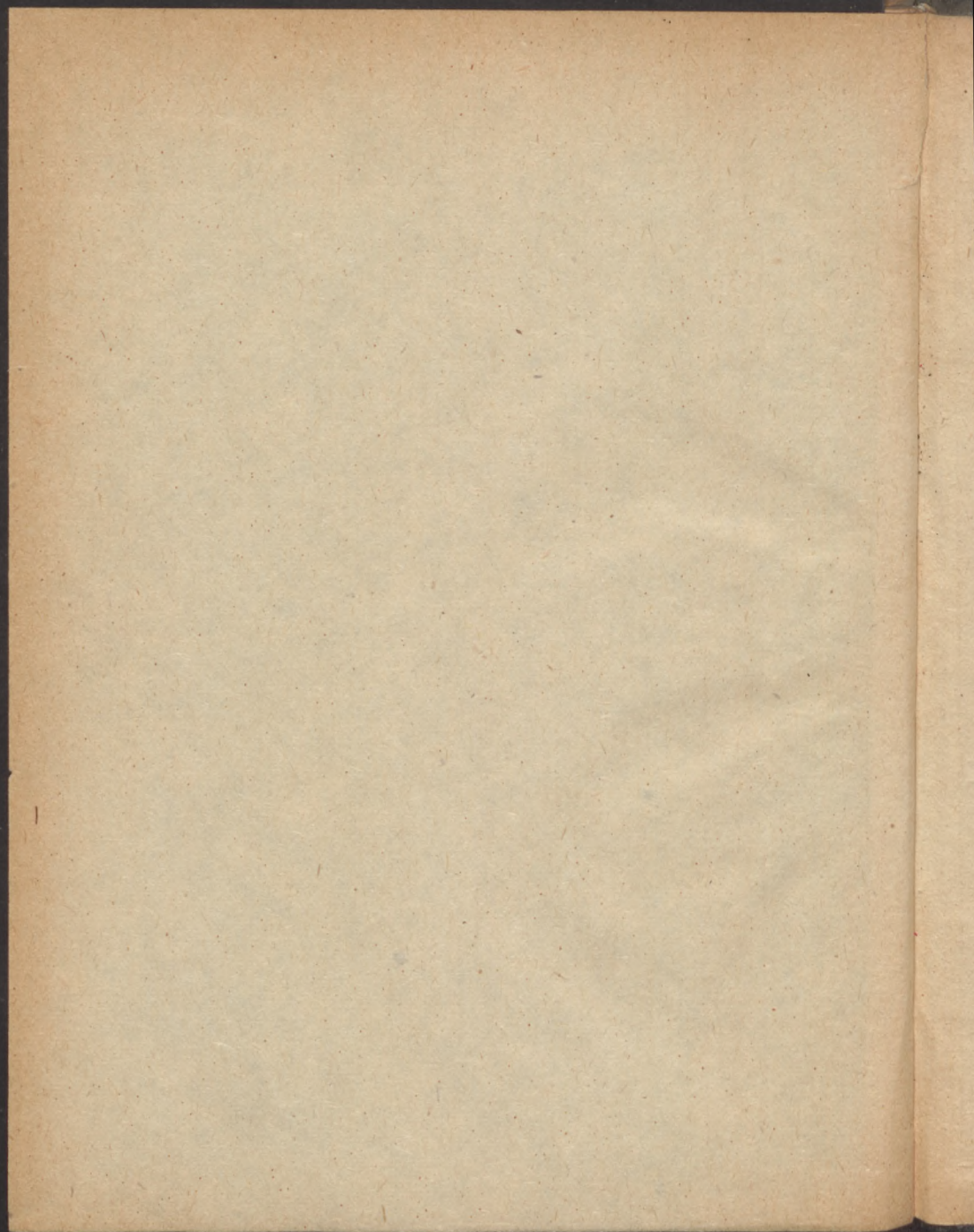
A MARXIZMUS-LENINIZMUS KIS KÖNYVTÁRA

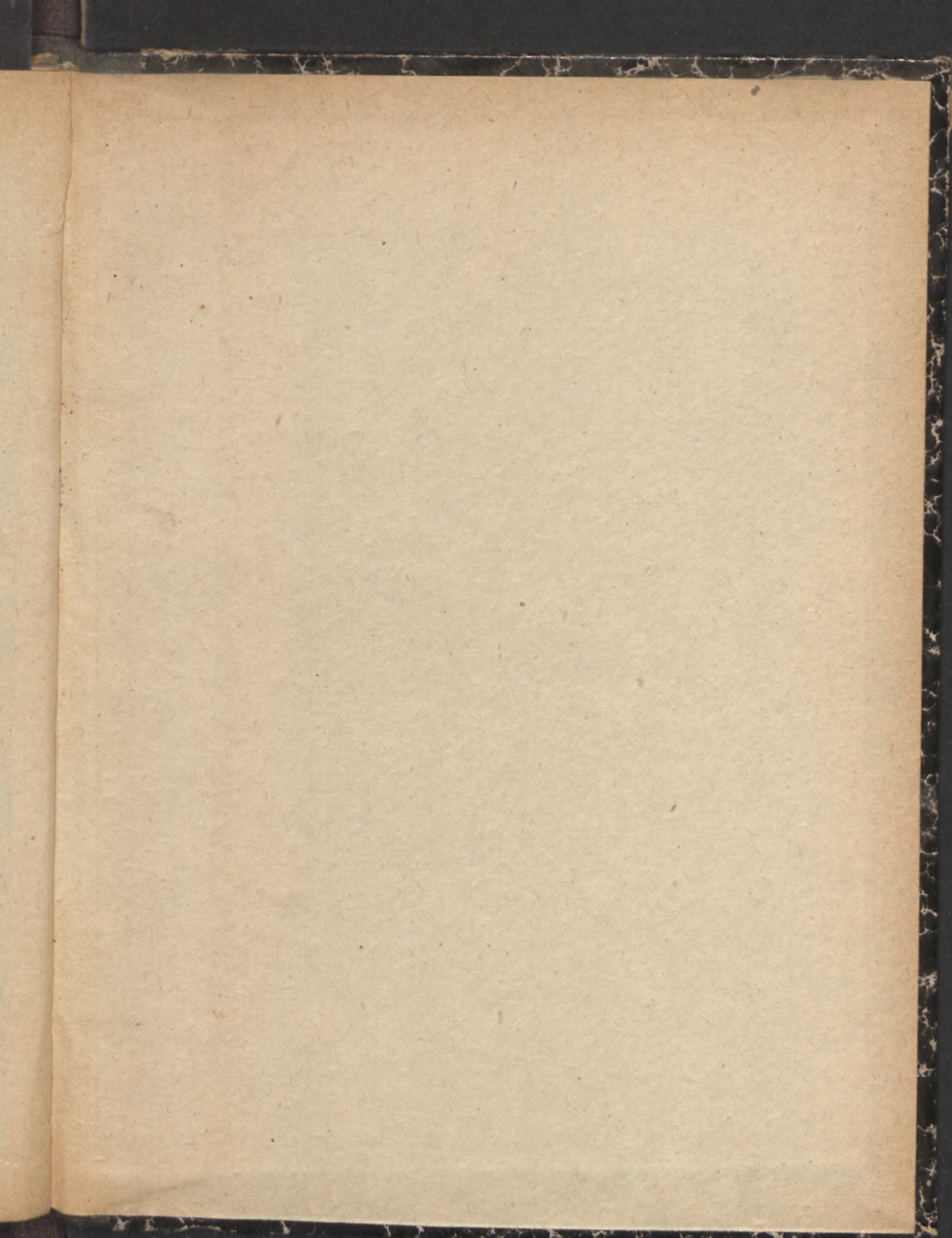
**Minden kötete a marxi-lenini elmélet egy-egy
főkérdésével ismerteti meg az olvasót**

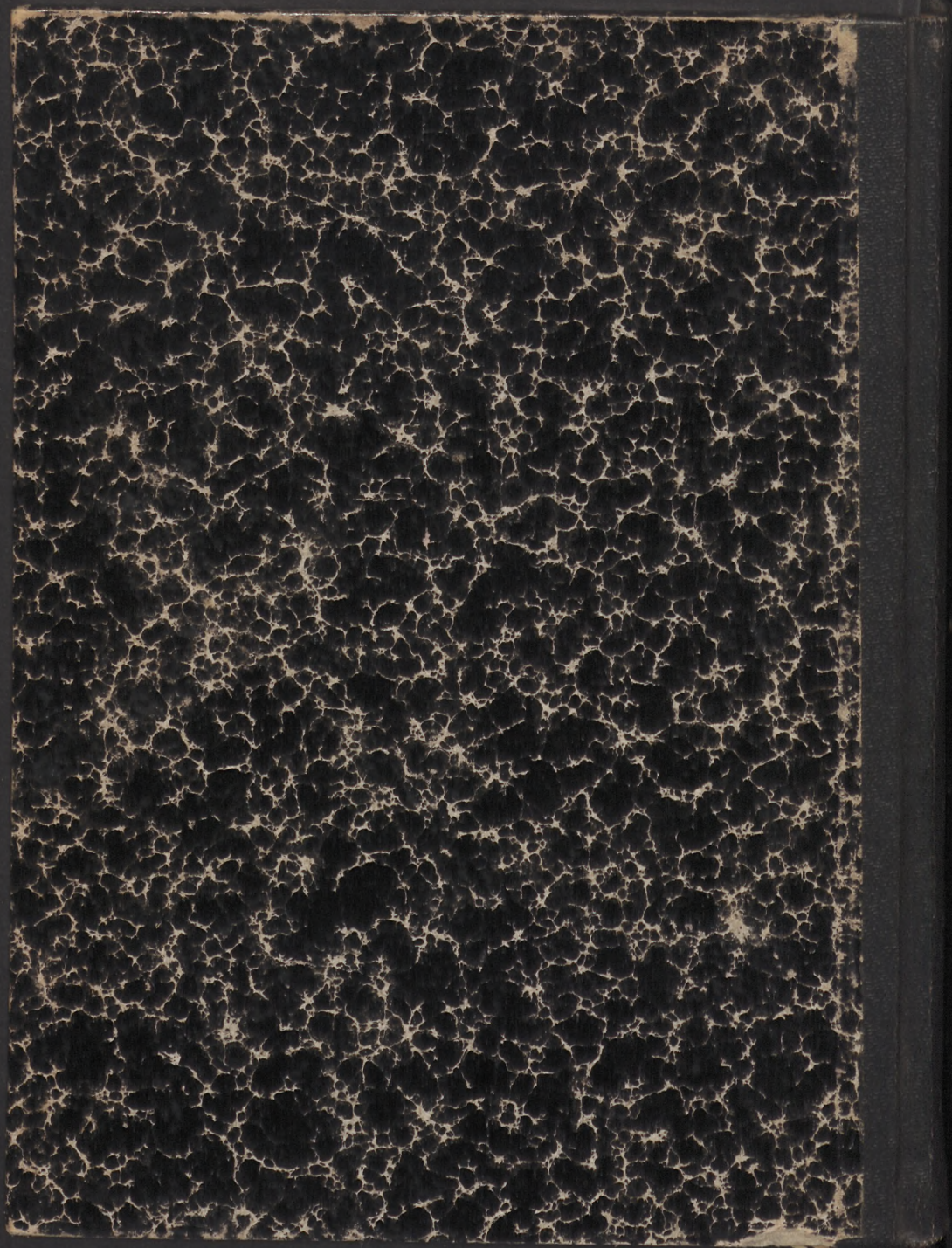
1. Lenin :	Marx Károly és Engels Frigyes — — —	Ft. 2.—
2. Engels :	A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig — — — — —	" 2.—
3. Engels :	Feuerbach és a klasszikus német filozófia felbomlása — — — — —	" 2.—
4. Marx :	Bérmunka és tőke — — — — —	" 2.—
5. Marx :	Bér, ár és haszon — — — — —	" 2.—
6. Marx-Engels :	A történelmi materializmusról — — —	" 2.—
7-8. Marx-Engels :	A kommunista kiáltvány — — — — —	" 4.—
9. Plechánov :	A materialista történelemfelfogásról — — —	" 2.—
10-11. Lenin :	Kik azok a „népbarátok” és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen? — — —	" 4.—
12. Plechánov :	A személyiség történelmi szerepének kérdéséhez — — — — —	" 2.—
13. Engels :	A szakszervezetekről — — — — —	" 2.—
14-15. Lenin :	A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban — — — — —	" 4.—
16-17. Sztálin :	A leninizmus alapjai — — — — —	" 4.—
18. Sztálin :	A dialektikus és a történelmi materializmusról — — — — —	" 2.—
19-20. Lenin :	„Baloldaliság” — a kommunizmus gyermekbetegsége — — — — —	" 4.—
21-23. Marx :	Osztályharcok Franciaországban 1848-1850-ig — — — — —	" 6.—
24-25. Lenin :	Állam és forradalom — — — — —	" 4.—
26-27. Lenin :	Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka — — — — —	" 4.—
28-29. Lenin :	A proletárforradalom és a renegát Kautsky — — — — —	" 4.—
30-32. Lenin :	Mi a teendő? — — — — —	" 6.—
33-35. Lenin :	Egy lépés előre, két lépés hátra — — — — —	" 6.—
36. Sztálin :	Leninről — — — — —	" 2.—
37. Sztálin :	Marxizmus és nemzeti kérdés — — — — —	" 2.—
38. Lenin :	A nemzetek önrendelkezési jogáról — — — — —	" 2.—
39. Sztálin :	A leninizmus kérdéséhez — — — — —	" 2.—

SZIKRA KIADÁS









36